

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2019/790**z dnia 17 kwietnia 2019 r.****w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE****(Tekst mający znaczenie dla EOG)**

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 53 ust. 1 oraz art. 62 i 114,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽¹⁾,uwzględniając opinię Komitetu Regionów ⁽²⁾,stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą ⁽³⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Traktat o Unii Europejskiej (TUE) przewiduje ustanowienie rynku wewnętrznego i wprowadzenie systemu zapewniającego niezakłóconą konkurencję na rynku wewnętrznym. Do osiągnięcia tych celów powinna przyczynić się dalsza harmonizacja ustawodawstw państw członkowskich w zakresie prawa autorskiego i praw pokrewnych.
- (2) Dyrektywy przyjęte w dziedzinie prawa autorskiego i praw pokrewnych przyczyniają się do funkcjonowania rynku wewnętrznego, zapewniają wysoki poziom ochrony podmiotów uprawnionych, ułatwiają weryfikację praw i tworzą ramy, w których może odbywać się eksploatacja utworów i innych przedmiotów objętych ochroną. Takie zharmonizowane ramy prawne przyczyniają się do należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego oraz pobudzają innowacje, kreatywność, inwestycje i produkcję nowych treści, również w środowisku cyfrowym, w celu unikania rozdrobnienia rynku wewnętrznego. Poziom ochrony zapewniany przez te ramy prawne przyczynia się również do osiągnięcia celu Unii, jakim jest poszanowanie i wspieranie różnorodności kulturowej, równocześnie uwytatniając znaczenie wspólnego europejskiego dziedzictwa kulturowego. Art. 167 ust. 4 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zobowiązuje Unię do uwzględniania w swoim działaniu aspektów kulturalnych.
- (3) Szybki rozwój technologii cyfrowych zmienia sposób, w jaki tworzy się, produkuje, rozpowszechnia i eksploatuje utwory i inne przedmioty objęte ochroną. Wciąż pojawiają się nowe modele biznesowe i nowe podmioty. Odpowiednie przepisy ustawodawcze powinny uwzględniać przyszłe przemiany, aby nie ograniczać rozwoju technologicznego. Cele i zasady określone w unijnych ramach prawa autorskiego są nadal solidne. Wciąż jednak istnieje problem braku pewności prawa, zarówno dla podmiotów uprawnionych, jak i użytkowników, w odniesieniu do niektórych sposobów korzystania, w tym transgranicznych sposobów korzystania, z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną w środowisku cyfrowym. Jak wskazano w komunikacie Komisji z dnia 9 grudnia 2015 r. pt. „W kierunku nowoczesnych, bardziej europejskich ram prawa autorskiego”, w niektórych obszarach konieczne jest dostosowanie istniejących unijnych ram prawa autorskiego oraz ich uzupełnienie przy zachowaniu wysokiego poziomu ochrony prawa autorskiego i praw pokrewnych. Niniejsza dyrektywa ustanawia zasady dotyczące dostosowania niektórych wyjątków i ograniczeń w zakresie praw autorskich i praw pokrewnych do środowiska cyfrowego i transgranicznego, jak również środki ułatwiające niektóre praktyki w zakresie licencjonowania dotyczące w szczególności, lecz nie wyłącznie, rozpowszechniania niedostępnych w obrocie handlowym utworów i przedmiotów objętych ochroną oraz dostępności w internecie utworów audiowizualnych na platformach wideo na żądanie w celu zapewnienia szerszego dostępu do treści. Zawiera ona również zasady

⁽¹⁾ Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 27.⁽²⁾ Dz.U. C 207 z 30.6.2017, s. 80.⁽³⁾ Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 26 marca 2019 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym) oraz decyzja Rady z dnia 15 kwietnia 2019 r.

ułatwiającej korzystanie z treści znajdujących się w domenie publicznej. Aby zapewnić prawidłowe i sprawiedliwe funkcjonowanie rynku prawa autorskiego, należy również wprowadzić zasady dotyczące praw w publikacjach i korzystania z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną przez dostawców usług internetowych polegających na przechowywaniu i udzielaniu dostępu do treści zamieszczanych przez użytkowników, zasady dotyczące przejrzystości umów z twórcami i wykonawcami, wynagradzania twórców i wykonawców, a także mechanizm odwołania praw, które twórcy i wykonawcy przenieśli na zasadzie wyłączności.

- (4) Niniejsza dyrektywa opiera się na zasadach określonych w dyrektywach obowiązujących obecnie w tej dziedzinie, w szczególności dyrektywach 96/9/WE ⁽⁴⁾, 2000/31/WE ⁽⁵⁾, 2001/29/WE ⁽⁶⁾, 2006/115/WE ⁽⁷⁾, 2009/24/WE ⁽⁸⁾, 2012/28/UE ⁽⁹⁾ oraz 2014/26/UE ⁽¹⁰⁾ i uzupełnia te dyrektywy.
- (5) W dziedzinie badań, innowacji, edukacji i zachowania dziedzictwa kulturowego technologie cyfrowe umożliwiają nowe sposoby korzystania, które nie są uregulowane wprost w istniejących unijnych przepisach dotyczących wyjątków i ograniczeń. Ponadto fakultatywny charakter wyjątków i ograniczeń przewidzianych w dyrektywach 96/9/WE, 2001/29/WE i 2009/24/WE w tych dziedzinach może mieć negatywny wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Jest to szczególnie istotne w odniesieniu do transgranicznych sposobów korzystania, których znaczenie w środowisku cyfrowym jest coraz większe. W związku z tym istniejące wyjątki i ograniczenia w prawie Unii, które są istotne z punktu widzenia badań naukowych, innowacji, nauczania i zachowania dziedzictwa kulturowego, należy poddać ponownej ocenie w świetle tych nowych sposobów korzystania. Należy wprowadzić obowiązkowe wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do korzystania z technologii eksploracji tekstów i danych, zilustrowania w ramach nauczania w środowisku cyfrowym oraz do celów zachowania dziedzictwa kulturowego. Nadal powinny mieć zastosowanie istniejące wyjątki i ograniczenia obowiązujące w prawie Unii, w tym w odniesieniu do eksploracji tekstów i danych, edukacji i działalności związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego, o ile nie ograniczają one zakresu obowiązkowych wyjątków lub ograniczeń przewidzianych w niniejszej dyrektywie, które państwa członkowskie muszą wdrożyć do swojego prawa krajowego. Należy zatem zmienić dyrektywy 96/9/WE oraz 2001/29/WE.
- (6) Celem wyjątków i ograniczeń przewidzianych w niniejszej dyrektywie jest osiągnięcie sprawiedliwej równowagi między prawami i interesami twórców i innych podmiotów uprawnionych, z jednej strony, a prawami i interesami użytkowników, z drugiej strony. Mają one zastosowanie jedynie w niektórych szczególnych przypadkach, które nie kolidują z normalną eksploatacją utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną ani nie powodują nadmiernego uszczerbku dla uzasadnionych interesów podmiotów uprawnionych.
- (7) Ochrona środków technologicznych ustanowiona w dyrektywie 2001/29/WE pozostaje niezbędna, aby zapewnić ochronę i skuteczne wykonywanie praw przyznanych twórcom i innym podmiotom uprawnionym na podstawie prawa Unii. Ochronę taką należy utrzymać, zapewniając jednocześnie, aby korzystanie ze środków technologicznych nie uniemożliwiało korzystania z wyjątków i ograniczeń przewidzianych w niniejszej dyrektywie. Podmioty uprawnione powinny mieć możliwość zapewnienia tego przy pomocy środków dobrowolnych. Podmioty uprawnione powinny mieć swobodę wyboru stosownych środków umożliwiających beneficjentom wyjątków i ograniczeń przewidzianych w niniejszej dyrektywie korzystanie z nich. W przypadku braku środków dobrowolnych państwa członkowskie powinny podjąć właściwe środki zgodnie z art. 6 ust. 4 akapit pierwszy dyrektywy 2001/29/WE, również w odniesieniu do utworów i innych przedmiotów objętych ochroną podawanych do publicznej wiadomości w ramach usług medialnych na żądanie.
- (8) Nowe technologie umożliwiają automatyczną matematyczną analizę informacji w postaci cyfrowej, takich jak teksty, dźwięki, obrazy lub dane, powszechnie określaną jako eksploracja tekstów i danych. Eksploracja tekstów i danych umożliwia przetwarzanie dużych ilości informacji w celu uzyskania nowej wiedzy i odkrycia nowych tendencji. Techniki eksploracji tekstów i danych są powszechne w całej gospodarce cyfrowej, powszechnie uważa się jednak, że eksploracja tekstów i danych może przynieść szczególne korzyści naukowcom, a tym samym

⁽⁴⁾ Dyrektywa 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz.U. L 77 z 27.3.1996, s. 20).

⁽⁵⁾ Dyrektywa 2000/31/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym) (Dz.U. L 178 z 17.7.2000, s. 1).

⁽⁶⁾ Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 167 z 22.6.2001, s. 10).

⁽⁷⁾ Dyrektywa 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (Dz.U. L 376 z 27.12.2006, s. 28).

⁽⁸⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/24/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych (Dz.U. L 111 z 5.5.2009, s. 16).

⁽⁹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/28/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z utworów osieroconych (Dz.U. L 299 z 27.10.2012, s. 5).

⁽¹⁰⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/26/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz udzielania licencji wieloterytorialnych dotyczących praw do utworów muzycznych do korzystania online na rynku wewnętrznym (Dz.U. L 84 z 20.3.2014, s. 72).

wspierać innowacje. Technologie takie przynoszą korzyści uczelniom i innym organizacjom badawczym, a także instytucjom dziedzictwa kulturowego, ponieważ również one mogą prowadzić badania w ramach swojej głównej działalności. Jednakże takie organizacje i instytucje w Unii stają wobec problemu niepewności prawa odnośnie do tego, w jakim zakresie mogą one dokonywać analizy treści w drodze eksploracji tekstów i danych. W niektórych przypadkach eksploracja tekstów i danych może obejmować czynności chronione prawem autorskim lub prawem do bazy danych *sui generis*, w szczególności zwielokrotnianie utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną lub pobieranie treści z bazy danych, co ma miejsce na przykład w przypadku normalizacji danych podczas eksploracji tekstów i danych. Jeżeli nie znajduje zastosowanie wyjątek lub ograniczenie, konieczne jest uzyskanie zezwolenia na dokonanie takich czynności od podmiotów uprawnionych.

- (9) Eksploracja tekstów i danych może być również dokonywana w odniesieniu do samych faktów lub danych, które nie są chronione prawem autorskim, i w takich przypadkach nie jest wymagane zezwolenie na podstawie prawa autorskiego. Mogą mieć również miejsce takie przypadki eksploracji tekstów i danych, w których nie dokonuje się czynności zwielokrotniania lub w których dokonane zwielokrotnienia objęte są obowiązkowym wyjątkiem dotyczącym tymczasowych czynności zwielokrotniania przewidzianym w art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE, który nadal powinien być stosowany do technik eksploracji tekstów i danych nieobjętych sporządzania kopii w zakresie wykraczającym poza ten wyjątek.
- (10) Prawo Unii przewiduje określone wyjątki i ograniczenia dotyczące korzystania do celów badań naukowych, które mogą mieć zastosowanie do czynności eksploracji tekstów i danych. Te wyjątki i ograniczenia mają jednak charakter fakultatywny i nie są w pełni dostosowane do zastosowania technologii w badaniach naukowych. Ponadto w przypadku gdy naukowcy mają zgodny z prawem dostęp do treści, na przykład dzięki abonamentom na publikacje lub licencjom otwartego dostępu, warunki licencji mogą wykluczać eksplorację tekstów i danych. Ponieważ badania są coraz częściej prowadzone przy pomocy technologii cyfrowych, istnieje ryzyko, że jeżeli nie zostaną podjęte działania mające na celu rozwiązanie problemu niepewności prawa w odniesieniu do eksploracji tekstów i danych, to konkurencyjność Unii jako przestrzeni badawczej zmniejszy się.
- (11) Problem niepewności prawa w odniesieniu do eksploracji tekstów i danych należy rozwiązać poprzez wprowadzenie w stosunku do uczelni i innych organizacji badawczych, a także instytucji dziedzictwa kulturowego, obowiązkowego wyjątku od wyłącznego prawa do zwielokrotniania oraz od prawa do ochrony przed pobieraniem danych z bazy danych. Zgodnie z istniejącą polityką Unii w dziedzinie badań, która zachęca uczelnie i instytuty badawcze do współpracy z sektorem prywatnym, organizacje badawcze powinny również korzystać z tego wyjątku, jeżeli prowadzą badania w ramach partnerstw publiczno-prywatnych. O ile organizacje badawcze i instytucje dziedzictwa kulturowego powinny nadal korzystać z tego wyjątku, to powinny one również móc posłużyć się swoimi partnerami prywatnymi przy dokonywaniu eksploracji tekstów i danych, w tym poprzez korzystanie z ich narzędzi technologicznych.
- (12) Organizacje badawcze w całej Unii obejmują wiele różnych podmiotów, których głównym celem jest prowadzenie badań naukowych lub prowadzenie badań wraz ze świadczeniem usług edukacyjnych. W rozumieniu niniejszej dyrektywy pojęcie „badania naukowe” powinno obejmować zarówno nauki przyrodnicze, jak i nauki humanistyczne. Ze względu na zróżnicowanie takich podmiotów istotne jest wspólne rozumienie pojęcia „organizacje badawcze”. Oprócz uczelni lub innych placówek szkolnictwa wyższego i ich bibliotek organizacje badawcze powinny obejmować, przykładowo, także takie podmioty, jak instytuty badawcze czy szpitale prowadzące działalność badawczą. Mimo różnej formy prawnej i struktury, cechą wspólną organizacji badawczych w państwach członkowskich jest na ogół to, że działają one w sposób nienastawiony na zysk lub w ramach uznanej przez dane państwo misji realizowania interesu publicznego. Taka misja realizowania interesu publicznego może wynikać, przykładowo, z finansowania ze środków publicznych, z przepisów prawa krajowego lub z zamówień publicznych. Natomiast organizacje, na które przedsiębiorstwa komercyjne mają decydujący wpływ, umożliwiając takim przedsiębiorstwom sprawowanie kontroli ze względu na uwarunkowania strukturalne, jak na przykład ze względu na fakt, że są one akcjonariuszami lub współnikami, co może skutkować preferencyjnym dostępem do wyników badań, nie powinny zostać uznane za organizacje badawcze do celów niniejszej dyrektywy.
- (13) Za instytucje dziedzictwa kulturowego powinno się uważać ogólnodostępne biblioteki i muzea, niezależnie od rodzaju utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną znajdujących się w ich stałych zbiorach, a także archiwa oraz instytucje dziedzictwa filmowego lub dźwiękowego. Instytucje takie powinny również obejmować, między innymi, biblioteki narodowe i archiwa narodowe, a także archiwa i ogólnodostępne biblioteki placówek edukacyjnych, organizacji badawczych i organizacji nadawczych sektora publicznego.

- (14) Organizacje badawcze i instytucje dziedzictwa kulturowego, w tym związane z nimi osoby, powinny być objęte wyjątkiem dotyczącym eksploracji tekstów i danych w odniesieniu do treści, do których mają one zgodny z prawem dostęp. Zgodny z prawem dostęp powinien być rozumiany jako dostęp do treści oparty na polityce otwartego dostępu lub na ustaleniach umownych między podmiotami uprawnionymi i organizacjami badawczymi lub instytucjami dziedzictwa kulturowego, takich jak abonamenty, lub na innych zgodnych z prawem środkach. Przykładowo, w przypadku abonamentów posiadanych przez organizacje badawcze lub instytucje dziedzictwa kulturowego, związane z nimi osoby objęte tymi abonamentami należy uznawać za posiadające zgodny z prawem dostęp. Zgodny z prawem dostęp powinien również obejmować dostęp do treści, które są swobodnie dostępne w internecie.
- (15) Przechowywanie przez organizacje badawcze i instytucje dziedzictwa kulturowego wykonanych przez nie kopii na podstawie wyjątku do celów eksploracji tekstów i danych może, w określonych przypadkach, być konieczne, na przykład do celów późniejszej weryfikacji wyników badań naukowych. W takich przypadkach kopie powinny być przechowywane w zabezpieczonym środowisku. Państwa członkowskie powinny mieć swobodę określenia – na poziomie krajowym i po omówieniu tego z odpowiednimi podmiotami – innych szczegółowych regulacji dotyczących przechowywania kopii, w tym możliwość powołania godnych zaufania podmiotów na potrzeby przechowywania takich kopii. Aby niepotrzebnie nie ograniczać stosowania wyjątku, regulacje te powinny być proporcjonalne i powinny ograniczać się do tego, co jest niezbędne do bezpiecznego przechowywania kopii oraz zapobiegania nieuprawnionemu korzystaniu. Korzystanie do celów badań naukowych inne, niż eksploracja tekstów i danych, takie jak wzajemna ocena naukowa i wspólne badania, powinno w stosownych przypadkach pozostawać objęte wyjątkiem lub ograniczeniem przewidzianym w art. 5 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2001/29/WE.
- (16) Ze względu na potencjalnie dużą liczbę wniosków o dostęp i pobrań utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną podmioty uprawnione powinny mieć możliwość stosowania odpowiednich środków, w przypadku gdy zagrożone może być bezpieczeństwo i integralność ich systemów lub baz danych. Środki takie można stosować, na przykład, aby zapewnić, aby dostęp do danych podmiotów uprawnionych mogły mieć tylko osoby mające do nich zgodny z prawem dostęp, w tym dzięki uwierzytelnieniu adresu IP czy uwierzytelnieniu użytkownika. Środki te powinny być proporcjonalne do zagrożenia i nie powinny wykraczać poza to, co jest niezbędne do realizacji celu polegającego na zapewnieniu bezpieczeństwa i integralności systemu i nie powinny utrudniać skutecznego stosowania tego wyjątku.
- (17) Ze względu na charakter i zakres wyjątku, który jest ograniczony do jednostek prowadzących badania naukowe, wszelkie ewentualne szkody wyrządzone podmiotom uprawnionym w związku ze stosowaniem tego wyjątku powinny być minimalne. W związku z tym państwa członkowskie nie powinny wprowadzać rekompensaty dla podmiotów uprawnionych w odniesieniu do korzystania w ramach wyjątków dotyczących eksploracji tekstów i danych wprowadzonych na podstawie niniejszej dyrektywy.
- (18) Oprócz znaczenia dla badań naukowych, techniki eksploracji tekstów i danych są szeroko wykorzystywane także przez podmioty prywatne i publiczne do analizowania dużych ilości danych w różnych sferach życia codziennego i do różnych celów, w tym przez służby państwowe, do podejmowania złożonych decyzji biznesowych oraz do rozwijania nowych aplikacji i technologii. Podmioty uprawnione nadal mieć możliwość udzielania licencji na sposoby korzystania ze swoich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną wykraczające poza zakres stosowania obowiązkowego wyjątku dotyczącego eksploracji tekstów i danych na potrzeby badań naukowych przewidzianego w niniejszej dyrektywie oraz istniejących wyjątków i ograniczeń przewidzianych w dyrektywie 2001/29/WE. Jednocześnie należy wziąć pod uwagę fakt, że użytkownicy eksploracji tekstów lub danych mogą stanąć w obliczu niepewności prawa co do tego, czy można dokonywać zwielokrotnień i pobrań na potrzeby eksploracji tekstów lub danych w odniesieniu do utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, do których dostęp uzyskano w sposób zgodny z prawem, w szczególności gdy zwielokrotnienia i pobrania dokonywane do celów procesu technicznego nie spełniają wszystkich warunków istniejącego wyjątku dotyczącego tymczasowych czynności zwielokrotniania przewidzianego w art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE. Aby zapewnić większą pewność prawa w takich przypadkach i zachęcić do innowacji również w sektorze prywatnym, niniejsza dyrektywa powinna przewidywać – pod pewnymi warunkami – wyjątek lub ograniczenie dotyczące zwielokrotniania i pobierania utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną na potrzeby eksploracji tekstów i danych, a także umożliwiać przechowywanie wykonanych kopii tak długo, jak jest to konieczne do celów eksploracji tekstów i danych.

Taki wyjątek lub ograniczenie powinny mieć zastosowania tylko wtedy, gdy beneficjent ma zgodny z prawem dostęp do utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, w tym również gdy twór lub inny przedmiot objęty ochroną został podany do publicznej wiadomości w internecie, oraz o ile podmioty uprawnione nie

zastrzegły w odpowiedni sposób praw do zwielokrotniania i pobierania do celów eksploracji tekstów i danych. W przypadku treści, które zostały podane do publicznej wiadomości w internecie, za stosowne powinno się wyłącznie uznać zastrzeżenie tych praw za pomocą środków nadających się do odczytu maszynowego, łącznie z metadanymi i warunkami korzystania ze strony internetowej lub usługi. Zastrzeżenie praw do celów eksploracji tekstów i danych nie powinno dotyczyć innych sposobów korzystania. W innych przypadkach odpowiednie może być zastrzeżenie praw w drodze innych środków, takich jak umowy czy jednostronne oświadczenia. Podmioty uprawnione powinny mieć możliwość stosowania środków, które zapewniają poszanowanie poczynionych przez nie w tym względzie zastrzeżeń. Taki wyjątek lub ograniczenie nie powinny naruszać obowiązkowego wyjątku dotyczącego eksploracji tekstów i danych do celów badań naukowych przewidzianego w niniejszej dyrektywie ani obowiązującego wyjątku dotyczącego tymczasowych czynności zwielokrotniania przewidzianego w art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE.

- (19) Art. 5 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2001/29/WE pozwala państwom członkowskim na wprowadzenie wyjątku lub ograniczenia w odniesieniu do prawa do zwielokrotniania, publicznego udostępniania i podawania do publicznej wiadomości utworów i innych przedmiotów objętych ochroną w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie wyłącznie w celach zilustrowania w ramach nauczania. Ponadto w art. 6 ust. 2 lit. b) i art. 9 lit. b) dyrektywy 96/9/WE zezwala się na korzystanie z baz danych oraz na pobieranie istotnej części ich zawartości w charakterze ilustracji w celach dydaktycznych. Zakres zastosowania tych wyjątków lub ograniczeń do cyfrowych sposobów korzystania jest niejasny. Brakuje również jasności co do tego, czy te wyjątki lub ograniczenia mają zastosowanie w sytuacji, gdy nauczanie odbywa się drogą internetową i na odległość. Ponadto w obecnych ramach prawnych nie przewidziano skutku transgranicznego. Taka sytuacja może utrudniać rozwój działalności edukacyjnej, w której wykorzystuje się materiały cyfrowe, i nauczania na odległość. W związku z tym, aby placówki edukacyjne mogły odnieść korzyści z całkowitej pewności prawa, korzystając z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w cyfrowej działalności edukacyjnej, w tym w internecie i ponad granicami, konieczne jest wprowadzenie nowego obowiązkowego wyjątku lub ograniczenia.
- (20) Programy nauczania na odległość i kształcenia transgranicznego funkcjonują przede wszystkim na poziomie szkolnictwa wyższego, jednak cyfrowe narzędzia i zasoby są coraz częściej wykorzystywane na wszystkich poziomach kształcenia, w szczególności w celu poprawienia i wzbogacenia procesu uczenia się. Wyjątek lub ograniczenie przewidziane w niniejszej dyrektywie powinny zatem przynieść korzyści wszystkim placówkom edukacyjnym uznanym przez dane państwo członkowskie, w tym placówkom edukacyjnym na poziomie kształcenia podstawowego, średniego, zawodowego i wyższego. Wyjątek lub ograniczenie przewidziane w niniejszej dyrektywie powinny mieć zastosowanie wyłącznie w zakresie, w jakim korzystanie jest uzasadnione niekomercyjnymi celami konkretnej działalności edukacyjnej. Przy dokonywaniu oceny, czy działalność danej placówki edukacyjnej ma charakter niekomercyjny, struktura organizacyjna i środki finansowania tej placówki nie powinny być decydującymi czynnikami
- (21) Przewidziane w niniejszej dyrektywie wyjątek lub ograniczenie wyłącznie w celu zilustrowania w ramach nauczania powinny być rozumiane jako obejmujące cyfrowe sposoby korzystania z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w celu wspierania, wzbogacenia lub uzupełnienia nauczania, włączając w to działania w zakresie uczenia się. Rozpowszechnianie oprogramowania, na które zezwala wyjątek lub ograniczenie, powinno być ograniczone do cyfrowego przekazania oprogramowania. W większości przypadków pojęcie zilustrowania powinno zatem zakładać korzystanie jedynie z części lub fragmentów utworów, co nie powinno zastępować zakupu materiałów przeznaczonych przede wszystkim na rynki edukacyjne. Przy wdrażaniu wyjątku lub ograniczenia państwa członkowskie powinny mieć swobodę określania – w odniesieniu do poszczególnych rodzajów utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, w zrównoważony sposób – proporcji utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, z której można korzystać wyłącznie w celu zilustrowania w ramach nauczania. Sposoby korzystania dozwolone na podstawie wyjątku lub ograniczenia powinny być rozumiane jako obejmujące szczególne potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie dostępności w kontekście zilustrowania w ramach nauczania.
- (22) Korzystanie z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną na podstawie przewidzianych w niniejszej dyrektywie wyjątku lub ograniczenia wyłącznie w celu zilustrowania w ramach nauczania powinno odbywać się jedynie w kontekście działań w zakresie nauczania i uczenia się przeprowadzanych na odpowiedzialność placówek edukacyjnych, w tym podczas egzaminów lub nauczania poza pomieszczeniami placówek edukacyjnych, np. w muzeum, bibliotece czy innej instytucji dziedzictwa kulturowego, i powinno ograniczać się do tego, co jest konieczne do celów takich działań. Wyjątek lub ograniczenie powinny obejmować zarówno korzystanie z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w klasie lub innych miejscach za pomocą narzędzi cyfrowych, np. elektronicznych tablic lub urządzeń cyfrowych, które mogą być podłączone do internetu, jak i korzystanie na odległość w bezpiecznym środowisku elektronicznym, np. w kontekście kursów internetowych lub dostępu do materiałów dydaktycznych uzupełniających dany kurs. Bezpieczne środowisko elektroniczne należy rozumieć jako cyfrowe środowisko nauczania i uczenia się, do którego dostęp jest ograniczony – dzięki odpowiednim procedurom uwierzytelniania z użyciem hasła – do personelu nauczającego tej placówki edukacyjnej oraz uczniów lub studentów zapisanych na dany program nauki.

- (23) W celu ułatwienia korzystania z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną w celach edukacyjnych w niektórych państwach członkowskich wprowadzono różne rozwiązania w oparciu o wyjątek lub ograniczenie przewidziane w dyrektywie 2001/29/WE lub o umowy licencyjne dotyczące dalszych sposobów korzystania. Rozwiązania te zazwyczaj opracowywano w taki sposób, aby uwzględnić potrzeby placówek edukacyjnych i różnych poziomów kształcenia. Choć harmonizacja zakresu nowego obowiązkowego wyjątku lub ograniczenia w odniesieniu do cyfrowych sposobów korzystania oraz transgranicznej działalności dydaktycznej jest niezbędna, to rozwiązania dotyczące wdrożenia mogą różnić się w poszczególnych państwach członkowskich w zakresie, w jakim nie utrudnia to skutecznego stosowania wyjątku, ograniczenia lub transgranicznych sposobów korzystania. Państwa członkowskie powinny, na przykład, mieć swobodę wprowadzenia wymogu, aby przy korzystaniu z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną przestrzegane były autorskie prawa osobiste twórców i wykonawców. Takie podejście powinno umożliwić państwom członkowskim korzystanie z dotychczasowych rozwiązań wprowadzonych na poziomie krajowym. W szczególności państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o uzależnieniu stosowania wyjątku lub ograniczenia, całkowicie lub częściowo, od dostępności odpowiednich licencji obejmujących co najmniej te same sposoby korzystania, na które zezwala wyjątek lub ograniczenie. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby w przypadku gdy licencja tylko częściowo obejmuje sposoby korzystania na podstawie wyjątku lub ograniczenia, wszystkie inne sposoby korzystania również podlegały wyjątkowi lub ograniczeniu.

Państwa członkowskie mogłyby, na przykład, wykorzystać ten mechanizm do przyznania pierwszeństwa licencjom na materiały przeznaczone przede wszystkim na rynek edukacyjny lub licencjom na zapis nutowy. Aby uniknąć sytuacji, w której uzależnianie stosowania wyjątku od dostępności licencji prowadzi do niepewności prawa lub obciążeń administracyjnych dla placówek edukacyjnych, państwa członkowskie stosujące to podejście powinny podjąć konkretne środki, aby zapewnić łatwy dostęp do systemów licencyjnych umożliwiających cyfrowe sposoby korzystania z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w celu zilustrowania w ramach nauczania oraz zapewnić, aby placówki edukacyjne były świadome istnienia takich systemów licencyjnych. Taki system licencyjny powinien zaspokajać potrzeby placówek edukacyjnych. Można także rozwijać narzędzia informacyjne mające na celu zapewnienie widoczności istniejących systemów licencyjnych. Takie systemy mogłyby być, przykładowo, oparte na licencjach zbiorowych lub rozszerzonych licencjach zbiorowych, tak aby uniknąć konieczności podejmowania przez placówki edukacyjne indywidualnych negocjacji z podmiotami uprawnionymi. Aby zagwarantować pewność prawa, państwo członkowskie powinno określić, pod jakimi warunkami placówka edukacyjna może korzystać z chronionych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną na podstawie tego wyjątku, a kiedy powinna działać na podstawie systemu licencyjnego.

- (24) Państwa członkowskie powinny mieć swobodę zapewnienia, aby podmioty uprawnione otrzymywały godziwą rekompensatę za cyfrowe korzystanie z ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną na podstawie przewidzianych w niniejszej dyrektywie wyjątku lub ograniczenia w celu zilustrowania w ramach nauczania. Określając poziom godziwej rekompensaty, powinno się należycie uwzględnić, między innymi, cele edukacyjne państw członkowskich i szkodę dla podmiotów uprawnionych. Państwa członkowskie decydujące się na zapewnienie godziwej rekompensaty powinny zachęcać do wykorzystywania systemów, które nie spowodują obciążeń administracyjnych dla placówek edukacyjnych.
- (25) Instytucje dziedzictwa kulturowego działają na rzecz zachowania swoich zbiorów dla przyszłych pokoleń. Czynność zachowania utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną znajdującego się w zbiorach instytucji dziedzictwa kulturowego może wymagać zwielokrotnienia i w związku z tym – uzyskania zezwolenia od właściwych podmiotów uprawnionych. Technologie cyfrowe oferują nowe sposoby zachowania dziedzictwa znajdującego się w ich zbiorach, stawiają jednak również nowe wyzwania. W związku z tymi nowymi wyzwaniami, aby umożliwić takie czynności zachowywania przez te instytucje, konieczne jest dostosowanie istniejących ram prawnych poprzez wprowadzenie obowiązkowego wyjątku od prawa do zwielokrotnienia.
- (26) Występowanie różnych podejść państw członkowskich w odniesieniu do czynności zwielokrotniania do celów zachowywania przez instytucje dziedzictwa kulturowego utrudniają współpracę transgraniczną, dzielenie się środkami zachowywania i tworzenie transgranicznych sieci zachowywania w ramach rynku wewnętrznego przez te instytucje, co prowadzi do nieefektywnego wykorzystania zasobów. Może mieć to negatywny wpływ na zachowywanie dziedzictwa kulturowego.
- (27) W związku z tym państwa członkowskie powinny przewidzieć wyjątek umożliwiający instytucjom dziedzictwa kulturowego zwielokrotnianie utworów i innych przedmiotów objętych ochroną znajdujących się na stałe w ich zbiorach w celu zachowania, na przykład aby zaradzić problemowi utraty przydatności technicznej lub degradacji pierwotnego formatu lub aby zabezpieczyć takie twory i inne przedmioty objęte ochroną. Taki wyjątek

powinien umożliwiać sporządzanie kopii przy pomocy właściwego narzędzia, środków lub technologii zachowywania, w jakimkolwiek formie lub na jakimkolwiek nośniku, w odpowiedniej liczbie, w dowolnym momencie istnienia utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, a także w zakresie koniecznym do celów zachowania. Zwiłokrotnianie dokonywane przez instytucje dziedzictwa kulturowego do celów innych, niż zachowanie utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w ich stałych zbiorach powinno być uzależnione od zezwolenia podmiotu uprawnionego, chyba że jest dozwolone na podstawie innych wyjątków lub ograniczeń przewidzianych w prawie Unii.

- (28) Instytucje dziedzictwa kulturowego nie zawsze same dysponują środkami technicznymi lub wiedzą fachową do podejmowania czynności wymaganych do zachowywania zbiorów, zwłaszcza w środowisku cyfrowym, i mogą w związku z tym korzystać z pomocy innych instytucji kulturalnych lub innych stron trzecich. Na podstawie wyjątku dotyczącego zachowania przewidzianego niniejszą dyrektywą powinno się zezwolić instytucjom dziedzictwa kulturowego na zlecenie stronom trzecim – również instytucjom dziedzictwa kulturowego mającym siedzibę w innych państwach członkowskich – wykonania kopii w ich imieniu i na ich odpowiedzialność.
- (29) Do celów niniejszej dyrektywy należy uznać, że utwory i inne przedmioty objęte ochroną znajdują się na stałe w zbiorach instytucji dziedzictwa kulturowego, jeżeli egzemplarze tych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną są własnością tych instytucji lub znajdują się na stałe w ich posiadaniu, np. w wyniku przeniesienia własności, umowy licencyjnej, systemu przekazywania egzemplarza obowiązkowego lub uzgodnień dotyczących długoterminowego przechowywania.
- (30) Instytucje dziedzictwa kulturowego powinny korzystać z jasnych ram dotyczących cyfryzacji i rozpowszechniania, w tym transgranicznego, utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną uznanych za niedostępne w obrocie handlowym do celów niniejszej dyrektywy. Jednak szczególne cechy zbiorów niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, a także liczba utworów i innych przedmiotów objętych ochroną będących przedmiotem projektów powszechnej cyfryzacji powodują, że uzyskanie uprzedniego zezwolenia od poszczególnych podmiotów uprawnionych może być bardzo trudne. Może to wynikać na przykład z wieku utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, ich ograniczonej wartości komercyjnej lub z faktu, że nigdy nie były one przeznaczone do celów komercyjnych lub nigdy nie były eksploatowane komercyjnie. Z tego powodu należy przewidzieć środki ułatwiające niektóre sposoby korzystania z niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną znajdujących się na stałe w zbiorach instytucji dziedzictwa kulturowego.
- (31) Wszystkie państwa członkowskie powinny posiadać mechanizmy prawne umożliwiające stosowanie udzielonych instytucjom dziedzictwa kulturowego przez odpowiednie i w wystarczającym stopniu reprezentatywne organizacje zbiorowego zarządzania licencji na niektóre sposoby korzystania z niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną również do praw podmiotów uprawnionych, które w tym zakresie nie upoważniły reprezentatywnej organizacji zbiorowego zarządzania. Na podstawie niniejszej dyrektywy powinno być możliwe objęcie takimi licencjami wszystkich państw członkowskich.
- (32) Przepisy dotyczące licencji zbiorowych niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną mogą nie przewidywać rozwiązania dla wszystkich przypadków, gdy instytucje dziedzictwa kulturowego napotykają trudności w uzyskaniu wszystkich koniecznych zezwoleń od podmiotów uprawnionych na korzystanie z niedostępnych w obrocie handlowym utworów i innych przedmiotów objętych ochroną. Sytuacja taka może mieć miejsce, na przykład, gdy w przypadku określonego rodzaju utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną nie ma praktyki zbiorowego zarządzania prawami lub gdy odnośna organizacja zbiorowego zarządzania nie jest w wystarczającym stopniu reprezentatywna dla danej kategorii podmiotów uprawnionych i kategorii odnośnych praw. W takich szczególnych przypadkach instytucje dziedzictwa kulturowego powinny mieć możliwość udostępniania w internecie we wszystkich państwach członkowskich niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, które znajdują się na stałe w ich zbiorach, na podstawie zharmonizowanego wyjątku od prawa autorskiego i praw pokrewnych lub ograniczenia tych praw. Ważne jest, aby korzystanie na podstawie tego wyjątku lub ograniczenia miało miejsce jedynie wtedy, gdy spełnione są określone warunki, zwłaszcza w odniesieniu do dostępności licencji. Braku umów dotyczących warunków udzielania licencji nie powinno się interpretować jako braku dostępności licencji.
- (33) Państwa członkowskie powinny, w ramach przewidzianych w niniejszej dyrektywie, mieć swobodę wyboru określonego rodzaju mechanizmu licencyjnego, takiego jak rozszerzone licencje zbiorowe lub domniemanie reprezentacji, który wprowadzają na potrzeby korzystania z niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną przez instytucje dziedzictwa kulturowego, zgodnie ze swoimi tradycjami prawnymi, praktykami lub okolicznościami. Państwa członkowskie powinny również mieć swobodę określania

wymogów dla organizacji zbiorowego zarządzania dotyczących reprezentatywności w wystarczającym stopniu, o ile określenie to jest oparte na znaczącej liczbie podmiotów uprawnionych w przypadku danego rodzaju utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, które udzieliły upoważnienia umożliwiającego udzielenie licencji na dany sposób korzystania. Państwa członkowskie powinny mieć swobodę określania szczegółowych zasad obowiązujących w przypadkach, gdy więcej niż jedna organizacja zbiorowego zarządzania jest reprezentatywna dla danych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, wymagając na przykład wspólnych licencji czy umów między odnośnymi organizacjami.

- (34) Do celów tych mechanizmów licencyjnych ważny jest precyzyjny i sprawnie funkcjonujący system zbiorowego zarządzania. Dyrektywa 2014/26/UE ustanawia taki system, a system ten obejmuje w szczególności zasady dobrego zarządzania, przejrzystości i sprawozdawczości, jak również regularny, rzetelny i dokładny podział i wypłatę kwot należnych poszczególnym podmiotom uprawnionym.
- (35) Wszystkim podmiotom uprawnionym powinno się zapewnić stosowne gwarancje, które dawałyby możliwość wyłączenia stosowania wprowadzonych niniejszą dyrektywą mechanizmów licencyjnych i wyjątku lub ograniczenia w związku z korzystaniem z niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w odniesieniu do wszystkich ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, do wszystkich licencji lub wszystkich sposobów korzystania na podstawie wyjątku lub ograniczenia, do poszczególnych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną lub w odniesieniu do konkretnych licencji lub sposobów korzystania na podstawie wyjątku lub ograniczenia, w każdym momencie przed udzieleniem licencji lub przed korzystaniem na podstawie wyjątku lub ograniczenia lub w trakcie okresu licencji lub korzystania na podstawie wyjątku lub ograniczenia. Warunki dotyczące tych mechanizmów licencyjnych nie powinny mieć wpływu na ich przydatność w praktyce dla instytucji dziedzictwa kulturowego. Ważne jest, aby w przypadku gdy dany podmiot uprawniony wyłącza stosowanie takich mechanizmów lub takiego wyjątku lub ograniczenia w odniesieniu do co najmniej jednego utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, trwające sposoby korzystania zostały zakończone w rozsądnym terminie, a w przypadku gdy odbywają się one na podstawie licencji zbiorowej, aby organizacja zbiorowego zarządzania z chwilą poinformowania zaprzestała udzielania licencji na odnośne sposoby korzystania. Takie wyłączenie przez podmioty uprawnione nie powinno mieć wpływu na ich roszczenia o rekompensatę za faktyczne korzystanie z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną na podstawie licencji.
- (36) Niniejsza dyrektywa nie wpływa na przysługującą państwom członkowskim możliwość podjęcia decyzji odnośnie do tego, na kim ciąży odpowiedzialność prawna w zakresie zgodności z określonymi w niniejszej dyrektywie warunkami udzielania licencji na niedostępne w obrocie handlowym utwory lub inne przedmioty objęte ochroną oraz korzystania z nich, jak również w zakresie przestrzegania przez strony warunków tych licencji.
- (37) Biorąc pod uwagę różnorodność utworów oraz innych przedmiotów objętych ochroną w zbiorach instytucji dziedzictwa kulturowego, ważne jest, aby mechanizmy licencyjne i wyjątek lub ograniczenie przewidziane w niniejszej dyrektywie były dostępne i mogły być stosowane w praktyce do różnych rodzajów utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, w tym do zdjęć, oprogramowania, fonogramów, utworów audiowizualnych i unikalnych dzieł sztuki, w tym również w przypadku gdy nie były one nigdy dostępne w obrocie handlowym. Utwory, które nigdy nie były w obrocie handlowym, mogą obejmować plakaty, ulotki, dzienniki z okopów lub amatorskie utwory audiowizualne, ale także nieopublikowane utwory lub inne przedmioty objęte ochroną, z zastrzeżeniem innych obowiązujących ograniczeń prawnych, takich jak krajowe przepisy dotyczące autorskich praw osobistych. Jeżeli utwór lub inny przedmiot objęty ochroną jest dostępny w jakiegokolwiek ze swoich różnych wersji, takich jak kolejne wydania utworów literackich lub alternatywne wersje utworów kinematograficznych, lub w jakiegokolwiek ze swoich postaci, takich jak cyfrowe i drukowane formy tego samego utworu, takiego utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną nie powinno się uznawać za niedostępny w obrocie handlowym. Z kolei dostępność w obrocie handlowym adaptacji, w tym innych wersji językowych lub audiowizualnych adaptacji utworu literackiego, nie powinna uniemożliwiać uznania utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną za niedostępny w obrocie handlowym w danej wersji językowej. Aby odzwierciedlić specyfikę różnych rodzajów utworów lub przedmiotów objętych ochroną w zakresie sposobów publikowania i rozpowszechniania oraz ułatwić korzystanie z tych mechanizmów, konieczne może się okazać ustanowienie szczególnych wymogów w zakresie praktycznego stosowania tych mechanizmów licencyjnych, takich jak wymóg okresu, jaki musi upłynąć od pierwszej dostępności w obrocie handlowym utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną. Państwa członkowskie powinny konsultować się przy ustanawianiu takich wymogów lub procedur z podmiotami uprawnionymi, instytucjami dziedzictwa kulturowego i organizacjami zbiorowego zarządzania.
- (38) Przy ustalaniu, czy utwory i inne przedmioty objęte ochroną są niedostępne w obrocie handlowym, należy podjąć rozsądne działania mające na celu ocenę ich dostępności dla odbiorców w zwyczajowych kanałach handlowych, z uwzględnieniem cech charakterystycznych danego utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną lub konkretnego zbioru utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną. Państwa członkowskie powinny mieć swobodę określania, kto ponosi odpowiedzialności za podjęcie tych rozsądnych działań. Rozsądnymi działaniami nie powinno się powtarzać, niemniej powinny one uwzględniać każdy łatwo dostępny dowód przyszłej dostępności utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w zwyczajowych kanałach

handlowych. Indywidualna ocena poszczególnych utworów powinna być wymagana wyłącznie wtedy, gdy jest to uznane za rozsądne z uwagi na dostępność odnośnych informacji, prawdopodobieństwo dostępności handlowej i szacowany koszt transakcji. Weryfikację dostępności utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną zazwyczaj powinno się przeprowadzać w państwie członkowskim, w którym dana instytucja dziedzictwa kulturowego ma siedzibę, chyba że za rozsądną uznaje się weryfikację transgraniczną, na przykład w przypadku gdy istnieją łatwo dostępne informacje wskazujące, że utwór literacki został najpierw opublikowany w danej wersji językowej w innym państwie członkowskim. W wielu przypadkach status niedostępności danego zbioru utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w obrocie handlowym można określać za pomocą proporcjonalnego mechanizmu, takiego jak kontrola wyrywkowa. Ograniczona dostępność danego utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, jak na przykład jego dostępność w sklepach z produktami używanymi lub teoretyczna możliwość uzyskania licencji na dany utwór lub inny przedmiot objęty ochroną nie powinny być uznawane za dostępność dla odbiorców w zwyczajowych kanałach handlowych.

- (39) Z uwagi na wzajemne poszanowanie praw na poziomie międzynarodowym mechanizmy licencyjne oraz wyjątek lub ograniczenie przewidziane w niniejszej dyrektywie dotyczące cyfryzacji i rozpowszechnianie niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną nie powinny mieć zastosowania do zbiorów niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, jeżeli dostępne są dowody pozwalające przypuszczać, że głównie są to utwory lub inne przedmioty objęte ochroną pochodzące z państw trzecich, chyba że dana organizacja zbiorowego zarządzania jest w wystarczającym stopniu reprezentatywna dla tego państwa trzeciego, np. dzięki umowie w sprawie reprezentacji. Ocena ta może opierać się na dowodach dostępnych w następstwie podjęcia rozsądnych działań w celu ustalenia, czy dany utwór lub inny przedmiot objęty ochroną jest niedostępny w obrocie handlowym, bez konieczności poszukiwania dalszych dowodów. Indywidualna ocena pochodzenia poszczególnych niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną powinna być wymagana tylko wtedy, gdy jest to również wymagane do podjęcia rozsądnych działań mających na celu określenie, czy są one dostępne w obrocie handlowym.
- (40) Umawiające się instytucje dziedzictwa kulturowego i organizacje zbiorowego zarządzania powinny nadal mieć swobodę ustalania terytorialnego zakresu licencji, łącznie z możliwością objęcia nią wszystkich państw członkowskich, opłat licencyjnych i dozwolonych sposobów korzystania. Sposoby korzystania będące przedmiotem takich licencji nie powinny mieć na celu osiągnięcie zysku, również wtedy gdy kopie są rozdawane przez instytucję dziedzictwa kulturowego, na przykład jako materiały promujące daną wystawę. Jednocześnie, ponieważ cyfryzacja zbiorów instytucji dziedzictwa kulturowego może oznaczać konieczność zainwestowania poważnych środków, wszelkie licencje udzielane na podstawie mechanizmu przewidzianego w niniejszej dyrektywie nie powinny uniemożliwiać instytucjom dziedzictwa kulturowego pokrywania kosztów licencji oraz kosztów cyfryzacji i upowszechniania utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną będących przedmiotem licencji.
- (41) Należy odpowiednio informować o korzystaniu, obecnie i w przyszłości, przez instytucje dziedzictwa kulturowego z niedostępnych w obrocie handlowym utworów i innych przedmiotów objętych ochroną na podstawie niniejszej dyrektywy oraz o obowiązujących regulacjach dla wszystkich podmiotów uprawnionych dotyczących możliwości wyłączenia stosowania licencji lub wyjątku lub ograniczenia w stosunku do własnych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, w stosownych przypadkach zarówno przed rozpoczęciem korzystania na podstawie licencji, wyjątku lub ograniczenia, jak i w trakcie tego korzystania. Takie informowanie jest szczególnie ważne w przypadku korzystania w kontekście transgranicznym na rynku wewnętrznym. Należy zatem przewidzieć utworzenie jednego przeznaczonego do tego publicznie dostępnego portalu internetowego dla całej Unii w celu przekazywania takich informacji ogółowi odbiorców w rozsądnym terminie przed rozpoczęciem korzystania. Portal taki powinien ułatwiać podmiotom uprawnionym wyłączenie stosowania licencji lub wyjątku lub ograniczenia w stosunku do ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną. Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 386/2012⁽¹⁾ Urzędowi Unii Europejskiej ds. Własności Intelktualnej (zwanemu dalej „urzędem”) powierzono określone zadania i działania finansowane z jego własnych środków budżetowych, które mają na celu ułatwienie i wspieranie działań organów krajowych, sektora prywatnego i instytucji unijnych w zakresie walki z naruszaniem praw własności intelektualnej oraz zapobiegania takim naruszeniom. Należy zatem powierzyć temu urzędowi obowiązek ustanowienia i prowadzenia portalu udostępniającego takie informacje.

Oprócz udostępniania informacji za pośrednictwem portalu konieczne może okazać się podjęcie dalszych odpowiednich działań informacyjnych w poszczególnych przypadkach, aby zwiększyć świadomość zainteresowanych podmiotów uprawnionych w tym zakresie, na przykład poprzez wykorzystanie dodatkowych kanałów komunikacji w celu dotarcia do szerszego grona odbiorców. Konieczność, charakter i zasięg geograficzny dodatkowych działań informacyjnych powinien zależeć od cech odpowiednich niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, warunków licencji lub sposobu korzystania na podstawie wyjątku lub ograniczenia, oraz praktyk stosowanych w państwach członkowskich. Działania informacyjne powinny być prowadzone w sposób skuteczny, tak aby nie było konieczności informowania każdego podmiotu uprawnionego osobno.

⁽¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 386/2012 z dnia 19 kwietnia 2012 r. w sprawie powierzenia Urzędowi Harmonizacji Rynku Wewnętrznego (znaki towarowe i wzory) zadań związanych z egzekwowaniem praw własności intelektualnej, w tym zwoływania posiedzeń przedstawicieli sektora publicznego i prywatnego w charakterze europejskiego obserwatorium do spraw naruszeń praw własności intelektualnej (Dz.U. L 129 z 16.5.2012, s. 1).

- (42) Państwa członkowskie powinny wspierać dialog z zainteresowanymi stronami w poszczególnych sektorach w celu zapewnienia, aby mechanizmy licencyjne określone w niniejszej dyrektywie dotyczące niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną były uznawane i działały prawidłowo, aby podmioty uprawnione były odpowiednio chronione, aby odpowiednio informowano o licencjach i aby zapewniona była pewność prawa w odniesieniu do reprezentatywności organizacji zbiorowego zarządzania i kategoryzacji utworów.
- (43) Środki przewidziane w niniejszej dyrektywie mające na celu ułatwienie udzielania licencji zbiorowych na prawa do niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, które znajdują się na stałe w zbiorach instytucji dziedzictwa kulturowego, powinny pozostawać bez uszczerbku dla korzystania z takich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną na podstawie wyjątków lub ograniczeń przewidzianych w prawie Unii lub innych licencji mających rozszerzony skutek, o ile takie udzielanie licencji nie odbywa się ze względu na fakt, że dane utwory lub inne przedmioty objęte ochroną są niedostępne w obrocie handlowym. Środki te powinny również pozostawać bez uszczerbku dla krajowych mechanizmów korzystania z niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną opartych na licencjach zawartych między organizacjami zbiorowego zarządzania a użytkownikami innymi niż instytucje dziedzictwa kulturowego.
- (44) Mechanizmy udzielania licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem umożliwiają organizacji zbiorowego zarządzania, występującej jako podmiot udzielający licencji zbiorowej w imieniu podmiotów uprawnionych, oferowanie licencji niezależnie od tego, czy podmioty te upoważniły do tego daną organizację. Systemy oparte na mechanizmach, takich jak rozszerzone licencje zbiorowe, upoważnienia ustawowe lub domniemanie reprezentacji, dobrze funkcjonują już w wielu państwach członkowskich i mogą być wykorzystywane w wielu obszarach. Funkcjonowanie ram prawa autorskiego dla wszystkich stron wymaga dostępności proporcjonalnych prawnych mechanizmów udzielania licencji na utwory i inne przedmioty objęte ochroną. Państwa członkowskie powinny zatem mieć możliwość polegania na rozwiązaniach, umożliwiając organizacjom zbiorowego zarządzania oferowanie licencji obejmujących potencjalnie dużą liczbę utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w odniesieniu do określonych sposobów korzystania oraz dystrybucję przychodów pochodzących z takiego udzielania licencji podmiotom uprawnionym, zgodnie z dyrektywą 2014/26/UE.
- (45) Z uwagi na charakter niektórych sposobów korzystania, wraz ze zwykle dużą liczbą odnośnych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, koszt związany z weryfikacją indywidualnych praw w przypadku każdego zainteresowanego podmiotu uprawnionego jest zbyt wysoki. W rezultacie jest mało prawdopodobne, aby – bez skutecznych mechanizmów udzielania licencji zbiorowych – odbyły się wszystkie transakcje w danych obszarach, które są konieczne, aby możliwe było korzystania z tych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną. Udzielanie przez organizację zbiorowego zarządzania rozszerzonych licencji zbiorowych i podobne mechanizmy mogą umożliwić zawieranie porozumień w tych obszarach, w których licencje zbiorowe oparte na zezwoleniu podmiotów uprawnionych nie zapewniają wyczerpującego rozwiązania w odniesieniu do objęcia wszystkich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, które ma być stosowane. Mechanizmy takie uzupełniają zbiorowe zarządzanie prawami w oparciu o indywidualne zezwolenia podmiotów uprawnionych, zapewniając użytkownikom w niektórych przypadkach całkowitą pewność prawa. Jednocześnie dają podmiotom uprawnionym możliwość odnoszenia korzyści ze zgodnego z prawem korzystania z ich utworów.
- (46) Z uwagi na rosnące znaczenie możliwości oferowania elastycznych rozwiązań licencyjnych w erze cyfrowej, a także coraz powszechniejsze stosowanie takich systemów państwa członkowskie powinny móc zapewniać mechanizmy licencyjne, które pozwalają organizacjom zbiorowego zarządzania na udzielanie licencji – na zasadzie dobrowolności – niezależnie od tego, czy wszystkie podmioty uprawnione je do tego upoważniły. Państwa członkowskie powinny móc utrzymać lub wprowadzać takie mechanizmy zgodnie ze swoimi krajowymi tradycjami, praktykami lub okolicznościami, z zastrzeżeniem gwarancji przewidzianych w niniejszej dyrektywie i z poszanowaniem prawa Unii oraz międzynarodowych zobowiązań Unii. Mechanizmy te miałyby zastosowanie wyłącznie na terytorium danego państwa członkowskiego, chyba że prawo Unii przewiduje inaczej. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość wyboru określonego rodzaju mechanizmu umożliwiającego rozszerzenie licencji na utwory lub inne przedmioty objęte ochroną na prawa przysługujące podmiotom uprawnionym, które nie udzieliły upoważnienia organizacji zawierającej umowę, pod warunkiem że taki mechanizm jest zgodny z prawem Unii, w tym z przepisami dotyczącymi zbiorowego zarządzania prawami autorskimi określonymi w dyrektywie 2014/26/UE. W szczególności systemy takie powinny również zapewniać, aby art. 7 dyrektywy 2014/26/UE miał zastosowanie do podmiotów uprawnionych, które nie są członkami organizacji zawierającej umowę. Mechanizmy te mogą obejmować rozszerzone licencje zbiorowe, upoważnienia ustawowe i domniemanie reprezentacji. Przepisy niniejszej dyrektywy dotyczące udzielania licencji zbiorowych nie powinny mieć wpływu na istniejące możliwości państw członkowskich w zakresie stosowania obowiązkowego zbiorowego zarządzania prawami lub innych mechanizmów udzielania licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem, takich jak mechanizmy zawarte w art. 3 dyrektywy Rady 93/83/EWG⁽¹²⁾.

⁽¹²⁾ Dyrektywa Rady nr 93/83/EWG z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarne go oraz retransmisji drogą kablową (Dz.U. L 248 z 6.10.1993, s. 15).

- (47) Istotne jest, aby mechanizmy udzielania licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem były stosowane tylko w odniesieniu do dokładnie określonych przypadków korzystania, w których uzyskanie upoważnienia bezpośrednio od podmiotów uprawnionych jest zazwyczaj uciążliwe i niepraktyczne w takim stopniu, że zawarcie umowy licencji, a mianowicie takiej, której przedmiotem byłaby licencja obejmująca wszystkie zainteresowane podmioty uprawnione, jest mało prawdopodobne ze względu na charakter korzystania lub rodzaje danych utworów lub przedmiotów objętych ochroną. Takie mechanizmy powinny być oparte na obiektywnych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych kryteriach traktowania podmiotów uprawnionych, w tym podmiotów uprawnionych niebędących członkami organizacji zbiorowego zarządzania. W szczególności fakt, że zainteresowane podmioty uprawnione nie są obywatelami ani nie mają miejsca zamieszkania lub siedziby w państwie członkowskim użytkownika, który ubiega się o udzielenie licencji, nie powinien sam w sobie być powodem uznania weryfikacji praw za uciążliwe i niepraktyczne do tego stopnia, aby uzasadniało to stosowanie takich mechanizmów. Równie ważne jest, aby korzystanie na podstawie licencji nie miało niekorzystnego wpływu na wartość majątkową odnośnych praw ani nie pozbawiło podmiotów uprawnionych znaczących korzyści handlowych.
- (48) Państwa członkowskie powinny zapewnić wprowadzenie i stosowanie w sposób niedyskryminacyjny odpowiednich gwarancji chroniących uzasadnione interesy podmiotów uprawnionych, które nie upoważniły organizacji oferującej licencję. W szczególności, aby uzasadnić rozszerzony skutek tych mechanizmów, organizacja powinna – ze względu na upoważnienia udzielone jej przez podmioty uprawnione – być w wystarczającym stopniu reprezentatywna w odniesieniu do rodzajów utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną oraz praw, które są przedmiotem licencji. Państwa członkowskie powinny określić wymogi, jakie te organizacje muszą spełnić, aby można było je uznać za reprezentatywne w wystarczającym stopniu, biorąc pod uwagę kategorię praw, którymi zarządza organizacja, zdolność organizacji do skutecznego zarządzania prawami, sektor kreatywny, w którym prowadzi działalność oraz to, czy organizacja obejmuje znaczącą liczbę podmiotów uprawnionych w przypadku odpowiedniego rodzaju utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, które udzieliły upoważnienia umożliwiającego udzielanie licencji na odpowiednie sposoby korzystania zgodnie z dyrektywą 2014/26/UE. W celu zapewnienia pewności prawa oraz zaufania do mechanizmów państwa członkowskie powinny mieć możliwość podjęcia decyzji odnośnie do tego, na kim ciąży odpowiedzialność prawna w zakresie sposobów korzystania, na które zezwolono na podstawie umowy licencyjnej. Należy zagwarantować równe traktowanie wszystkich podmiotów uprawnionych, których umowy są eksploatowane na podstawie licencji, w tym w szczególności w odniesieniu do dostępu do informacji na temat licencjonowania i podziału wynagrodzenia. Działania informacyjne powinny być prowadzone w sposób skuteczny w całym okresie obowiązywania licencji i nie powinny nakładać nieproporcjonalnych obciążeń administracyjnych na użytkowników, organizacje zbiorowego zarządzania lub podmioty uprawnione, tak aby nie było konieczności informowania każdego podmiotu uprawnionego osobno.

W celu zapewnienia podmiotom uprawnionym możliwości łatwego odzyskania kontroli nad ich utworami i uniemożliwienia korzystania z ich utworów, które mogłyby być szkodliwe dla ich interesów, kluczowe jest aby podmioty uprawnione miały rzeczywistą możliwość wyłączenia stosowania takich mechanizmów w stosunku do swoich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w odniesieniu do wszystkich sposobów korzystania i utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, lub do szczególnych sposobów korzystania i utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, w tym przed udzieleniem licencji i w trakcie okresu licencji. W takich przypadkach trwające sposoby korzystania powinny zostać zakończone w rozsądnym terminie. Takie wyłączenie przez podmioty uprawnione nie ma wpływu na ich roszczenia o wynagrodzenie za faktyczne korzystanie z ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną na podstawie licencji. Państwa członkowskie powinny również mieć możliwość zdecydowania, że do ochrony podmiotów uprawnionych odpowiednie są dodatkowe środki. Takie dodatkowe środki mogłyby obejmować na przykład zachęcanie do wymiany informacji między organizacjami zbiorowego zarządzania i innymi zainteresowanymi stronami w całej Unii w celu zwiększenia wiedzy na temat tych mechanizmów, a także możliwość wyłączenia przez podmioty uprawnione swoich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną ze stosowania tych mechanizmów.

- (49) Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby cel i zakres każdej licencji udzielonej w wyniku mechanizmów udzielania licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem, jak również możliwe sposoby korzystania były zawsze starannie i jasno określone w przepisach prawa, a w przypadku gdy odnośne przepisy prawa zawierają normy o charakterze ogólnym – w praktykach w zakresie licencjonowania stosowanych w wyniku takich norm o charakterze ogólnym lub w udzielonych licencjach. Możliwość posługiwania się licencją w ramach tych mechanizmów powinna być również ograniczona do organizacji zbiorowego zarządzania, które są objęte zakresem prawa krajowego wdrażającego dyrektywę 2014/26/UE.
- (50) Biorąc pod uwagę różne tradycje i doświadczenia związane z mechanizmami udzielania licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem w poszczególnych państwach członkowskich oraz ich stosowanie do podmiotów uprawnionych niezależnie od ich obywatelstwa lub państwa członkowskiego zamieszkania, ważne jest zapewnienie przejrzystości i dialogu na poziomie Unii na temat praktycznego funkcjonowania tych mechanizmów, w tym w odniesieniu do skuteczności gwarancji dla podmiotów uprawnionych, użyteczności takich mechanizmów, ich wpływu na podmioty uprawnione niebędące członkami organizacji zbiorowego

zarządzania lub na podmioty uprawnione będące obywatelami innego państwa członkowskiego lub mają miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, oraz wpływu na transgraniczne świadczenie usług, łącznie z potencjalną potrzebą ustanowienia przepisów dotyczących nadania tym mechanizmom transgranicznego skutku na rynek wewnętrzny. W celu zapewnienia przejrzystości Komisja powinna regularnie publikować informacje na temat stosowania takich mechanizmów na podstawie niniejszej dyrektywy. Państwa członkowskie, które wprowadziły takie mechanizmy, powinny zatem informować Komisję o odpowiednich przepisach krajowych i ich stosowaniu w praktyce, w tym o zakresie i rodzajach licencji udzielanych na podstawie norm o charakterze ogólnym, skali udzielania licencji i zaangażowanych organizacjach zbiorowego zarządzania. Takie informacje powinny być omawiane z państwami członkowskimi w ramach Komitetu Kontaktowego ustanowionego w art. 12 ust. 3 dyrektywy 2001/29/WE. Komisja powinna opublikować sprawozdanie na temat stosowania takich mechanizmów w Unii i ich wpływu na udzielanie licencji oraz na podmioty uprawnione, na rozpowszechnianie treści kulturalnych i transgraniczne świadczenie usług w dziedzinie zbiorowego zarządzania prawem autorskim i prawami pokrewnymi, jak również ich wpływu na konkurencję.

- (51) Decydującą rolę w rozpowszechnianiu utworów audiowizualnych w całej Unii mogą odegrać usługi wideo na żądanie. Dostępność takich utworów, w szczególności utworów europejskich, za pośrednictwem usług wideo na żądanie pozostaje jednak ograniczona. Zawieranie umów dotyczących eksploatacji internetowej takich utworów może być utrudnione ze względu na problemy z udzielaniem licencji na prawa. Problemy takie mogą się na przykład pojawić w przypadku, gdy podmiot praw na danym terytorium ma niską motywację ekonomiczną do eksploatacji utworu w internecie i nie udziela licencji lub utrudnia korzystanie z praw w internecie, co może prowadzić do niedostępności utworów audiowizualnych za pośrednictwem usług wideo na żądanie. Inne problemy mogą być związane z oknami dystrybucji.
- (52) Aby ułatwić udzielanie licencji na prawa do utworów audiowizualnych za pośrednictwem usług wideo na żądanie, państwa członkowskie powinny wprowadzić mechanizm negocjacji, umożliwiającego stronom, które chcą zawrzeć umowę, skorzystanie z pomocy bezstronnego organu lub co najmniej jednego mediatora. W tym celu państwa członkowskie powinny mieć możliwość utworzenia nowego organu albo wykorzystania istniejącego organu spełniającego warunki określone w niniejszej dyrektywie. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość wyznaczenia co najmniej jednego właściwego organu lub co najmniej jednego mediatora. Organ ten lub mediatorzy powinni spotkać się ze stronami i pomóc w negocjacjach, zapewniając profesjonalne, bezstronne i niezależne doradztwo. Jeżeli w negocjacjach uczestniczą strony z różnych państw członkowskich i strony te postanowią o skorzystaniu z mechanizmu negocjacji, powinny one wcześniej ustalić, które państwo członkowskie będzie właściwe. Organ lub mediatorzy mogą spotkać się ze stronami, aby ułatwić zawarcie umowy. Udział w mechanizmie negocjacji i późniejsze zawarcie umowy powinny być dobrowolne i nie powinny mieć wpływu na swobodę zawierania umów przez strony. Państwa członkowskie powinny mieć swobodę podejmowania decyzji w sprawie konkretnego funkcjonowania mechanizmu negocjacji, w tym ustalić terminy i czas trwania pomocy w negocjacjach oraz kwestię ponoszenia kosztów. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby obciążenia administracyjne i finansowe pozostawały proporcjonalne do zagwarantowania skuteczności mechanizmu negocjacyjnego. Państwa członkowskie powinny – bez nakładania na nie obowiązku w tym zakresie – zachęcać do dialogu między organizacjami przedstawicielskimi.
- (53) Wygaśnięcie okresu ochrony utworu pociąga za sobą wejście tego utworu do domeny publicznej i wygaśnięcie praw ustanowionych dla tego utworu na mocy prawa autorskiego Unii. W dziedzinie sztuk wizualnych rozpowszechnianie wiernych reprodukcji utworów znajdujących się w domenie publicznej przyczynia się do dostępu do kultury i jej promowania i do dostępu do dziedzictwa kulturowego. W środowisku cyfrowym ochrona takich reprodukcji na mocy prawa autorskiego lub praw pokrewnych jest niespójna z wygaśnięciem ochrony utworów na podstawie prawa autorskiego. Ponadto różnice między krajowymi przepisami dotyczącymi prawa autorskiego, regulującymi ochronę takich reprodukcji, powodują brak pewności prawa i wpływają na transgraniczne rozpowszechnianie dzieł sztuki wizualnej znajdujących się w domenie publicznej. Należy zatem uściślić, że niektóre reprodukcje utworów sztuk wizualnych znajdujących się w domenie publicznej nie powinny być chronione prawem autorskim lub prawami pokrewnymi. Nie powinno to uniemożliwiać instytucjom dziedzictwa kulturowego sprzedawania reprodukcji, na przykład jako pocztówek.
- (54) Wolna i pluralistyczna prasa jest niezbędna do zapewnienia wysokiej jakości dziennikarstwa i dostępu obywateli do informacji. Wnosi ona zasadniczy wkład w debatę publiczną i prawidłowe funkcjonowanie demokratycznego społeczeństwa. Szeroki dostęp do publikacji prasowych w internecie doprowadził do powstania nowych usług online, takich jak agregatory wiadomości lub usługi monitorowania mediów, w przypadku których ponowne wykorzystywanie publikacji prasowych stanowi ważną część ich modeli biznesowych i źródła przychodów.

Wydawcy publikacji prasowych mają trudności z udzielaniem licencji na internetowe korzystanie z ich publikacji dostawcom tych usług, co utrudnia im osiągnięcie zwrotu z inwestycji. W przypadku gdy wydawców publikacji prasowych nie uznaje się za podmioty uprawnione, udzielanie licencji i egzekwowanie praw dotyczących publikacji prasowych w odniesieniu do sposobów korzystania online przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego w środowisku cyfrowym są często skomplikowane i nieefektywne.

- (55) Należy uznać organizacyjny i finansowy wkład, jaki wydawcy wnoszą w produkcję publikacji prasowych i stworzyć dla nich zachęty, aby zapewnić stabilność branży wydawniczej, a tym samym zwiększyć dostępność rzetelnych informacji. Należy zatem przewidzieć na poziomie unijnym zharmonizowaną ochronę prawną publikacji prasowych w odniesieniu do sposobów korzystania online przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego, pozostawiając bez zmian istniejące przepisy o prawie autorskim w prawie Unii mające zastosowanie do prywatnego lub niekomercyjnego korzystania z publikacji prasowych przez indywidualnych użytkowników, w tym w przypadku internetowego udostępniania publikacji prasowych. Należy zagwarantować taką ochronę w sposób skuteczny, wprowadzając do prawa Unii prawnoautorską ochronę zwielokrotniania i podawania do publicznej wiadomości publikacji prasowych publikowanych przez wydawców mających siedzibę w danym państwie członkowskim w odniesieniu do sposobów korzystania online przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego w rozumieniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/1535⁽¹³⁾. Z ochrony prawnej publikacji prasowych przewidzianej w niniejszej dyrektywie powinni korzystać wydawcy mający siedzibę w jednym z państw członkowskich oraz mający siedzibę, zarząd lub główne miejsce prowadzenia działalności na terytorium Unii.

Pojęcie wydawcy publikacji prasowych należy rozumieć jako obejmujące usługodawców, takich jak wydawcy wiadomości lub agencje informacyjne, gdy publikują one publikacje prasowe w rozumieniu niniejszej dyrektywy.

- (56) Do celów niniejszej dyrektywy należy zdefiniować pojęcie „publikacji prasowej” w taki sposób, aby obejmowało ono wyłącznie publikacje dziennikarskie publikowane w dowolnych mediach, w tym na papierze, w kontekście działalności gospodarczej stanowiącej świadczenie usług na podstawie prawa Unii. Publikacje prasowe, które powinny być objęte tym pojęciem, obejmują, np. dzienniki, tygodniki lub miesięczniki o tematyce ogólnej lub specjalistycznej, w tym abonamenty na czasopisma, oraz internetowe serwisy informacyjne. Publikacje prasowe zawierają głównie utwory literackie, ale w coraz większym stopniu obejmują inne rodzaje utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, w szczególności zdjęcia i materiały wideo. Publikacje periodyczne publikowane do celów naukowych lub akademickich, takie jak czasopisma naukowe, nie powinny być objęte ochroną udzielaną publikacjom prasowym zgodnie z niniejszą dyrektywą. Ochrona ta nie powinna mieć również zastosowania do stron internetowych, takich jak blogi dostarczające informacji w ramach działalności, która nie jest prowadzona z inicjatywy, na redakcyjną odpowiedzialność i pod kontrolą dostawcy usług, np. wydawcy wiadomości.
- (57) Prawa przyznane w niniejszej dyrektywie wydawcom publikacji prasowych powinny mieć ten sam zakres co prawa do zwielokrotniania i podawania do publicznej wiadomości, o których mowa w dyrektywie 2001/29/WE, w zakresie, w jakim dotyczy to sposobów korzystania online przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego. Prawa przyznane wydawcom publikacji prasowych nie powinny obejmować czynności linkowania. Nie powinny one również obejmować zwykłych faktów relacjonowanych w publikacjach prasowych. Prawa przyznane w niniejszej dyrektywie wydawcom publikacji prasowych powinny również podlegać tym samym przepisom dotyczącym wyjątków i ograniczeń, które mają zastosowanie do praw przewidzianych w dyrektywie 2001/29/WE, w tym przepisom dotyczącym wyjątku w przypadku cytowania do celów takich jak słowa krytyki lub recenzji przewidzianym w art. 5 ust. 3 lit. d) tej dyrektywy.
- (58) Korzystanie z publikacji prasowych przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego może polegać na korzystaniu z całych publikacji lub artykułów, ale także części publikacji prasowych. Takie korzystanie z części publikacji prasowych również zyskało znaczenie gospodarcze. Jednocześnie korzystanie z pojedynczych słów lub bardzo krótkich fragmentów publikacji prasowych przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego nie musi niweczyć inwestycji dokonywanych przez wydawców publikacji prasowych w produkcję treści. Należy zatem przewidzieć, że korzystanie z pojedynczych lub bardzo krótkich fragmentów publikacji prasowych nie powinno wchodzić w zakres praw przewidzianych w niniejszej dyrektywie. Biorąc pod uwagę ogromną agregację i ogromne wykorzystywanie publikacji prasowych przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego, ważne jest, aby wyłączenie dotyczące bardzo krótkich fragmentów zostało zinterpretowane w sposób niewpływający na skuteczność praw przewidzianych w niniejszej dyrektywie.

⁽¹³⁾ Dyrektywa (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 września 2015 r. ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U. L 241 z 17.9.2015, s. 1).

- (59) Ochrona przyznana wydawcom publikacji prasowych na podstawie niniejszej dyrektywy nie powinna naruszać praw twórców i innych podmiotów uprawnionych do utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, w tym w odniesieniu do zakresu, w jakim twórcy i inne podmioty uprawnione mogą eksploatować swoje utwory lub inne przedmioty objęte ochroną niezależnie od publikacji prasowej, w skład której wchodzi te utwory lub przedmioty. W związku z tym wydawcy publikacji prasowych nie powinni mieć możliwości powoływania się na przyznaną im w niniejszej dyrektywie ochronę wobec twórców i innych podmiotów uprawnionych, ani wobec innych użytkowników tych samych utworów lub przedmiotów objętych ochroną, którym udzielono zezwolenia. Nie powinno to naruszać ustaleń umownych zawartych między wydawcami publikacji prasowych a twórcami i innymi podmiotami uprawnionymi. Twórcy, których utwory włączono do publikacji prasowej, mają prawo do odpowiedniego udziału w przychodach, jakie uzyskują wydawcy prasy za wykorzystanie ich publikacji prasowych przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego. Nie powinno to naruszać przepisów krajowych dotyczących własności lub wykonywania praw w kontekście umów o pracę, pod warunkiem że takie przepisy są zgodne z prawem Unii.
- (60) Wydawcy, w tym wydawcy publikacji prasowych, książek, publikacji naukowych i utworów muzycznych, często działają w oparciu o przeniesienie praw autorskich w drodze umowy lub na podstawie przepisów prawa. W tym kontekście wydawcy dokonują inwestycji w celu eksploatacji utworów znajdujących się w swoich publikacjach i w niektórych przypadkach mogą zostać pozbawieni przychodów, jeżeli korzystanie z takich utworów odbywa się na podstawie wyjątków lub ograniczeń, na przykład dotyczących kopiowania na użytek prywatny i reprografii, w tym w odpowiednich obowiązujących krajowych przepisach dotyczących reprografii w państwach członkowskich lub w ramach systemów wypożyczania do użytku publicznego. W wielu państwach członkowskich rekompensata za korzystanie na podstawie tych wyjątków lub ograniczeń jest dzielona między twórców i wydawców. W celu uwzględnienia tej sytuacji i zwiększenia pewności prawa dla wszystkich zainteresowanych stron niniejsza dyrektywa pozwala państwom członkowskim, w których istnieją systemy podziału rekompensaty między twórców i wydawców, na utrzymanie tych systemów. Jest to szczególnie ważne dla tych państw członkowskich, które dysponowały takimi mechanizmami podziału rekompensaty przed dniem 12 listopada 2015 r., chociaż w innych państwach członkowskich rekompensata nie jest dzielona, natomiast wyłącznie należna twórcom zgodnie z krajową polityką kulturalną. Chociaż niniejsza dyrektywa powinna mieć zastosowanie w sposób niedyskryminacyjny do wszystkich państw członkowskich, powinna ona uwzględniać tradycje w tej dziedzinie i nie zobowiązywać tych państw członkowskich, które obecnie nie mają takich systemów podziału rekompensaty, do ich wprowadzania. Niniejsza dyrektywa nie powinna mieć wpływu na istniejące lub przyszłe regulacje w państwach członkowskich dotyczące wynagrodzeń w kontekście wypożyczania do użytku publicznego.

Niniejsza dyrektywa nie powinna również wpływać na krajowe regulacje dotyczące zarządzania prawami i prawem do wynagrodzenia, pod warunkiem że są one zgodne z prawem Unii. Wszystkie państwa członkowskie powinny mieć możliwość – lecz nie obowiązek – określenia, że jeżeli twórca przenosi na wydawcę swoje prawa lub udziela mu na nie licencji lub w inny sposób wnosi wkład w postaci swoich utworów do publikacji, a istnieją systemy służące do zrekompensowania mu szkód spowodowanych przez wyjątek lub ograniczenie, w tym za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania, które wspólnie reprezentują twórców i wydawców, to wydawcy są uprawnieni do udziału w takiej rekompensacie. Państwa członkowskie powinny mieć swobodę określenia, w jaki sposób wydawcy mają uzasadnić roszczenie o rekompensatę lub wynagrodzenie, a także swobodę określania warunków podziału takiej rekompensaty lub wynagrodzenia między twórców i wydawców zgodnie ze swoimi systemami krajowymi.

- (61) W ostatnich latach funkcjonowanie rynku treści online stało się bardziej złożone. Usługi udostępniania treści online zapewniające dostęp do dużej ilości treści chronionych prawem autorskim zamieszczanych przez użytkowników stały się głównym źródłem dostępu do treści online. Usługi internetowe są sposobem zapewnienia szerszego dostępu do dzieł kultury i utworów oraz oferują sektorowi kultury i sektorowi kreatywnemu duże możliwości rozwijania nowych modeli biznesowych. Jednak, chociaż umożliwiają różnorodność i łatwy dostęp do treści, niosą także ze sobą wyzwania, gdy treści chronione prawem autorskim są zamieszczane bez uprzedniego zezwolenia podmiotów uprawnionych. Istnieje niepewność prawa co do tego, czy dostawcy takich usług wchodzi w zakres czynności regulowanych prawem autorskim i muszą uzyskać zezwolenie od podmiotów uprawnionych dotyczące treści zamieszczanych przez użytkowników, którzy nie posiadają odpowiednich praw do zamieszczanych treści, z zastrzeżeniem stosowania wyjątków i ograniczeń przewidzianych w prawie Unii. Taka niepewność ma wpływ na możliwości ustalenia przez podmioty uprawnione, czy ktoś korzysta z ich utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, a jeśli tak, to na jakich warunkach, a także na możliwości uzyskania przez te podmioty odpowiedniego wynagrodzenia za takie korzystanie. W związku z tym ważne jest, aby

wspierać rozwój rynku udzielania licencji między podmiotami uprawnionymi a dostawcami usług udostępniania treści online. Umowy licencyjne powinny być uczciwe i zachowywać rozsądną równowagę dla obu stron. Podmioty uprawnione powinny uzyskać odpowiednie wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów i innych przedmiotów objętych ochroną. Ponieważ jednak przepisy te nie mają wpływu na swobodę zawierania umów, podmioty uprawnione nie powinny być zobowiązane do udzielania zezwolenia lub zawierania umów licencyjnych.

- (62) W ramach zwykłego korzystania z niektórych usług społeczeństwa informacyjnego przewidziane jest udzielanie publicznego dostępu do zamieszczanych przez użytkowników tych usług chronionych prawem autorskim treści lub innych przedmiotów objętych ochroną. Definicja usługi udostępniania treści online zawarta w niniejszej dyrektywie powinna obejmować wyłącznie usługi online, które odgrywają ważną rolę na rynku treści online, konkurując z innymi usługami online dotyczącymi treści, takimi jak internetowe usługi audio i wideo dla tych samych odbiorców. Usługi objęte niniejszą dyrektywą są usługami, których głównym lub jednym z głównych celów jest przechowywanie i umożliwianie użytkownikom zamieszczania i udostępniania dużej ilości treści chronionych prawem autorskim w celach zarobkowych, bezpośrednio lub pośrednio, dzięki ich organizacji i promowaniu w celu przyciągnięcia większej liczby odbiorców, w tym poprzez ich klasyfikację i wykorzystywanie ukierunkowanych działań promocyjnych w ramach tych usług. Usługi te nie powinny obejmować usług, których głównym celem nie jest umożliwianie użytkownikom zamieszczania i udostępniania dużej ilości treści chronionych prawem autorskim w celach zarobkowych. Do tej drugiej kategorii usług należą, na przykład, usługi łączności elektronicznej w rozumieniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1972⁽¹⁴⁾, a także dostawcy usług w chmurze dla przedsiębiorstw oraz usług w chmurze obliczeniowej, które umożliwiają użytkownikom zamieszczanie treści na własny użytek, takich jak cyberschowki lub internetowe platformy handlowe, których główną działalnością jest sprzedaż detaliczna online, a nie dostęp do treści chronionych prawem autorskim.

Z definicji dostawcy usług udostępniania treści online powinni być wyłączeni również dostawcy usług takich jak tworzenie otwartego oprogramowania i platformy wymiany, nienastawione na zysk repozytoria naukowe lub edukacyjne, a także nienastawione na zysk internetowe encyklopedie internetowe. Wreszcie, aby zapewnić wysoki poziom ochrony prawa autorskiego, mechanizm wyłączenia odpowiedzialności, o którym mowa w niniejszej dyrektywie, nie powinien mieć zastosowania do dostawców usług, których głównym celem jest podejmowanie lub ułatwianie piractwa prawa autorskiego.

- (63) Ocena tego, czy dostawca usług udostępniania treści online przechowuje i udziela dostępu do dużej ilości treści chronionych prawem autorskim, powinna być dokonywana indywidualnie dla każdego przypadku i powinna uwzględniać połączenie elementów, takich jak odbiorcy usługi oraz liczba plików zawierających treści chronione prawem autorskim zamieszczanych przez użytkowników usługi.
- (64) Zasadnym jest, aby uściślić w niniejszej dyrektywie, że dostawcy usług udostępniania treści online dokonują czynności publicznego udostępniania lub podawania do publicznej wiadomości utworu, gdy udzielają publicznego dostępu do chronionych prawem autorskim utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników. W związku z tym dostawcy usług udostępniania treści online powinni uzyskać zezwolenie, w tym poprzez zawarcie umowy licencyjnej, od odpowiednich podmiotów uprawnionych. Nie ma to wpływu na pojęcie publicznego udostępniania lub podawania do publicznej wiadomości w innych miejscach na podstawie prawa Unii, ani nie ma wpływu na ewentualne stosowanie art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy 2001/29/WE do innych dostawców usług korzystających z treści chronionych prawem autorskim.
- (65) Gdy dostawcy usług udostępniania treści online ponoszą odpowiedzialność za czynności publicznego udostępniania lub podawania do publicznej wiadomości na warunkach określonych w niniejszej dyrektywie, art. 14 ust. 1 dyrektywy 2000/31/WE nie powinien mieć zastosowania do odpowiedzialności wynikającej z przepisów niniejszej dyrektywy dotyczących korzystania z chronionych treści przez dostawców usług udostępniania treści online. Nie powinno to mieć wpływu na stosowanie art. 14 ust. 1 dyrektywy 2000/31/WE w odniesieniu do takich dostawców usług do celów wykraczających poza zakres stosowania niniejszej dyrektywy.
- (66) Biorąc pod uwagę fakt, że dostawcy usług udostępniania treści online udzielają dostępu do treści, których sami nie zamieszczają, lecz które są zamieszczane przez ich użytkowników, do celów niniejszej dyrektywy należy przewidzieć odrębny mechanizm odpowiedzialności w przypadkach, gdy nie udzielono zezwolenia. Nie powinno to naruszać środków prawnych przewidzianych w prawie krajowym w przypadkach innych niż odpowiedzialność za naruszenia prawa autorskiego, ani możliwości wydawania nakazów przez sądy krajowe lub organy administracji zgodnie z prawem Unii. W szczególności odrębny system mający zastosowanie do nowych dostawców

⁽¹⁴⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1972 z dnia 11 grudnia 2018 r. ustanawiająca Europejski kodeks łączności elektronicznej (Dz.U. L 321 z 17.12.2018, s. 36).

usług udostępniania treści online, których roczny obrót nie przekracza 10 mln EUR i których średnia miesięczna liczba pojedynczych odwiedzających w Unii nie przekracza 5 mln, nie powinien mieć wpływu na dostępność środków prawnych na mocy prawa Unii i prawa krajowego. Jeżeli dostawcom usług nie udzielono zezwolenia, powinni oni dołożyć wszelkich starań zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze, aby zapobiegać dostępności w swoich serwisach nieobjętych zezwoleniem utworów i innych przedmiotów objętych ochroną zidentyfikowanych przez odpowiednie podmioty uprawnione. W tym celu podmioty uprawnione powinny przekazywać dostawcom usług odpowiednie i niezbędne informacje z uwzględnieniem, między innymi, wielkości podmiotów uprawnionych oraz rodzaju ich utworów i innych przedmiotów objętych ochroną. Kroki podejmowane przez dostawców usług udostępniania treści online we współpracy z podmiotami uprawnionymi nie powinny skutkować uniemożliwieniem dostępności treści nienaruszających prawa autorskiego, w tym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, z których korzystanie odbywa się na podstawie umowy licencyjnej lub wyjątku lub ograniczenia prawa autorskiego lub praw pokrewnych. Kroki podejmowane przez takich dostawców usług nie powinny mieć zatem wpływu na użytkowników korzystających z usług udostępniania treści online w celu zgodnego z prawem zamieszczania informacji na temat takich usług i uzyskiwania do nich dostępu.

Ponadto obowiązki ustanowione w niniejszej dyrektywie nie powinny prowadzić do nakładania przez państwa członkowskie ogólnego obowiązku w zakresie nadzoru. Przy dokonywaniu oceny, czy dostawca usług udostępniania treści online dołożył wszelkich starań zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze, należy wziąć pod uwagę to, czy dostawca usług podjął wszystkie kroki, jakie podjąłby staranny podmiot dla osiągnięcia celu dotyczącego zapobiegania dostępności nieobjętych zezwoleniem utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną na swojej stronie internetowej, przy uwzględnieniu najlepszych praktyk stosowanych w sektorze i skuteczności podjętych kroków w świetle wszystkich istotnych czynników i rozwoju sytuacji oraz zasady proporcjonalności. Na potrzeby tej oceny należy wziąć pod uwagę pewną liczbę elementów, takich jak skalę świadczonych usług, rozwijający się zakres istniejących środków, w tym ewentualne przyszłe zmiany, aby unikać dostępności różnych rodzajów treści i kosztów takich środków dla usług. Różne środki mające na celu unikanie dostępności nieobjętych zezwoleniem treści chronionych prawem autorskim mogą być odpowiednie i proporcjonalne w zależności od rodzaju treści, w związku z czym nie można wykluczyć, że w niektórych przypadkach dostępności nieobjętych zezwoleniem treści można uniknąć jedynie po powiadomieniu podmiotów uprawnionych. Wszelkie kroki podejmowane przez dostawców usług powinny być skuteczne w odniesieniu do zamierzonych celów, lecz nie powinny wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celu, jakim jest unikanie i zaprzestanie dostępności nieobjętych zezwoleniem utworów i innych przedmiotów objętych ochroną.

Jeżeli pomimo wszelkich starań poczynionych we współpracy z podmiotami uprawnionymi zgodnie z wymogami niniejszej dyrektywy nieobjęte zezwoleniem utwory i inne przedmioty objęte ochroną stają się dostępne, dostawcy usług udostępniania treści online powinni ponosić odpowiedzialność w związku z konkretnymi utworami i innymi przedmiotami objętymi ochroną, w odniesieniu do których otrzymali odpowiednie i niezbędne informacje od podmiotów uprawnionych, chyba że dostawcy ci wykażą, że dołożyli wszelkich starań zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze.

Ponadto w przypadku gdy określone nieobjęte zezwoleniem utwory lub inne przedmioty objęte ochroną udostępniono w ramach usług udostępniania treści online, również bez względu na to, czy dołożono wszelkich starań, oraz niezależnie od tego, czy podmioty uprawnione udostępniły odpowiednie i niezbędne informacje z wyprzedzeniem, dostawcy usług udostępniania treści online powinni ponosić odpowiedzialność za nieobjęte zezwoleniem czynności publicznego udostępniania utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, jeżeli po otrzymaniu odpowiednio uzasadnionego zastrzeżenia nie podejmą sprawnego działania w celu zablokowania dostępu do utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, których dotyczy zastrzeżenie, lub do usunięcia ich ze swoich stron internetowych. Ponadto tacy dostawcy usług udostępniania treści online powinni również ponosić odpowiedzialność, jeżeli nie wykażą, że dołożyli wszelkich starań, aby zapobiec zamieszczaniu w przyszłości nieobjętych zezwoleniem utworów, na podstawie odpowiednich i niezbędnych informacji dostarczonych w tym celu przez podmioty uprawnione.

Jeżeli podmioty uprawnione nie udzielają dostawcom usług udostępniania treści online odpowiednich i niezbędnych informacji na temat swoich konkretnych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną lub gdy podmioty uprawnione nie przesłały powiadomienia o zablokowaniu dostępu do nieobjętych zezwoleniem

utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną lub o ich usunięciu i w wyniku tego dostawcy ci nie mogą dołożyć wszelkich starań, aby zapobiec dostępności nieobjętych zezwoleniem treści w swoich serwisach zgodnie z wysokim standardem staranności zawodowej w tym sektorze, tacy dostawcy usług nie powinni ponosić odpowiedzialności za nieobjęte zezwoleniem czynności publicznego udostępniania takich niezidentyfikowanych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną lub ich podawania do publicznej wiadomości.

- (67) Podobnie jak w art. 16 ust. 2 dyrektywy 2014/26/UE, w niniejszej dyrektywie wprowadza się przepisy ustanawiające zasady nowych usług online. Zasady przewidziane w niniejszej dyrektywie mają na celu uwzględnienie szczególnego przypadku przedsiębiorstw typu start-up pracujących z wykorzystaniem treści zamieszczanych przez użytkowników, aby opracowywać nowe modele biznesowe. Odrębny system mający zastosowanie do nowych dostawców usług o niskich obrotach i niskiej liczbie odbiorców powinien być korzystny dla faktycznie nowych przedsiębiorstw i z tego względu powinien przestać obowiązywać trzy lata od dnia, w którym ich serwisy stały się po raz pierwszy dostępne w internecie w Unii. System ten nie powinien być nadużywany w drodze uzgodnień mających na celu przedłużenie wynikających z niego korzyści powyżej okresu pierwszych trzech lat. W szczególności nie powinien mieć on zastosowania do nowo powstałych usług lub do usług świadczonych pod nową nazwą, które jednak są kontynuacją działalności już istniejącego dostawcy usług udostępniania treści online, który nie mógłby skorzystać lub już nie korzysta z tego systemu.
- (68) Dostawcy usług udostępniania treści online powinni zachować przejrzystość wobec podmiotów uprawnionych w odniesieniu do kroków podejmowanych w ramach współpracy. Jako że dostawcy usług udostępniania treści online mogą podejmować różne działania, powinni oni udostępnić podmiotom uprawnionym, na wniosek tych podmiotów, odpowiednie informacje na temat rodzaju podjętych działań i sposobu ich realizacji. Takie informacje powinny być dostatecznie szczegółowe, aby zapewnić podmiotom uprawnionym wystarczającą przejrzystość, nie naruszając tajemnicy przedsiębiorstwa dostawców usług udostępniania treści online. Dostawcy usług nie powinni jednak być zobowiązani do udostępniania podmiotom uprawnionym szczegółowych i zindywidualizowanych informacji dotyczących każdego utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną. Nie powinno to naruszać postanowień umownych mogących zawierać bardziej szczegółowe postanowienia dotyczące informacji, które należy udostępnić w przypadku zawierania umów między dostawcami usług a podmiotami uprawnionymi.
- (69) W przypadku gdy dostawcy usług udostępniania treści online uzyskują zezwolenia, w tym za pośrednictwem umów licencyjnych, na korzystanie w ramach świadczonej usługi z treści zamieszczanych przez użytkowników usługi, zezwolenia te powinny obejmować również czynności regulowane prawem autorskim w odniesieniu do zamieszczania treści przez użytkowników w ramach zezwolenia udzielonego dostawcom usług, lecz tylko w przypadkach gdy użytkownicy działają w celach niekomercyjnych, takich jak udostępnianie swoich treści bez celu osiągnięcia zysku, lub gdy przychody generowane przez zamieszczanie treści nie są znaczące w związku z czynnością regulowaną prawem autorskim wykonywaną przez użytkowników, których takie zezwolenia dotyczą. Jeżeli podmioty uprawnione udzieliły użytkownikom wyraźnego zezwolenie do zamieszczania i udostępniania utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w ramach usługi udostępniania treści online, czynność udostępniania publicznego dostawcy usług jest dozwolona w zakresie zezwolenia udzielonego przez podmiot uprawnione. Nie powinno się jednak domniemywać na korzyść dostawców usług udostępniania treści online, że ich użytkownicy posiadają wszystkie odnośne prawa.
- (70) Działania podejmowane przez dostawców usług udostępniania treści online we współpracy z podmiotami uprawnionymi powinny pozostawać bez uszczerbku dla stosowania wyjątków lub ograniczeń w zakresie prawa autorskiego, w tym w szczególności tych, które gwarantują swobodę wypowiedzi użytkowników. Użytkownicy powinni mieć prawo do zamieszczania i udostępniania treści generowanych przez użytkowników do szczególnych celów, takich jak cytowanie, krytykowanie, recenzowanie, karykaturowanie, parodiowanie lub pastisz. Jest to szczególnie ważne na potrzeby zachowania równowagi między prawami podstawowymi ustanowionymi w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”), przede wszystkim w zakresie wolności słowa i wolności sztuki oraz prawa własności, w tym własności intelektualnej. Z tych względów te wyjątki lub ograniczenia powinny być obowiązkowe, aby zapewnić użytkownikom jednolitą ochronę w całej Unii. Ważne jest zapewnienie, aby dostawcy usług udostępniania treści online wprowadzili skuteczny mechanizm wnoszenia skarg i dochodzenia roszczeń w celu wspierania korzystania do takich szczególnych celów.

Dostawcy usług udostępniania treści online powinni również wprowadzić skuteczne i sprawne mechanizmy składania skarg i dochodzenia roszczeń umożliwiające użytkownikom składanie skarg dotyczących działań podjętych w odniesieniu do zamieszczanych przez nich treści, w szczególności w przypadku gdy mogą skorzystać z wyjątku lub ograniczenia w zakresie prawa autorskiego w odniesieniu do zamieszczonych treści, do których dostęp został zablokowany lub które zostały usunięte. Wszelkie skargi składane w ramach takich mechanizmów powinny być rozpatrywane bez zbędnej zwłoki i podlegać decyzji człowieka. W przypadku gdy podmioty uprawnione zwracają się do dostawców usług o podjęcie działań przeciwko zamieszczeniu treści przez

użytkowników, takich jak blokowanie dostępu do zamieszczonych treści lub usunięcie zamieszczonych treści, takie podmioty uprawnione powinny należycie uzasadnić wnioski. Ponadto współpraca nie powinna prowadzić do identyfikacji indywidualnych użytkowników ani do przetwarzania ich danych osobowych, chyba że odbywa się to zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/58/WE⁽¹⁵⁾ i rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679⁽¹⁶⁾. Państwa członkowskie powinny również zapewnić użytkownikom dostęp do pozasądowych mechanizmów dochodzenia roszczeń w celu rozstrzygnięcia sporów. Takie mechanizmy powinny umożliwiać bezstronne rozstrzygnięcie sporów. Użytkownicy powinni mieć dostęp do sądu lub innego właściwego organu sądowego w celu dochodzenia prawa do korzystania z wyjątku lub ograniczenia prawa autorskiego i praw pokrewnych.

- (71) Możliwie jak najszybciej po dniu wejściu w życie niniejszej dyrektywy Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi, powinna zorganizować dialog zainteresowanych podmiotów, aby zapewnić jednolite stosowanie obowiązku współpracy między dostawcami usług udostępniania treści online a podmiotami uprawnionymi i ustanowić najlepsze praktyki w odniesieniu do wysokich standardów staranności zawodowej w sektorze. W tym celu Komisja powinna konsultować się z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym z organizacjami użytkowników i dostawcami technologii, oraz uwzględniać zmiany na rynku. Organizacje użytkowników powinny mieć również dostęp do informacji na temat działań prowadzonych przez dostawców usług udostępniania treści online w celu zarządzania treścią online.
- (72) Twórcy i wykonawcy stoją zazwyczaj na słabszej pozycji wynikającej z umowy, jeżeli udzielają licencji lub przenoszą swoje prawa, również w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, do celów eksploatacji w zamian za wynagrodzenie, i te osoby fizyczne potrzebują ochrony przewidzianej w niniejszej dyrektywie, aby mogły w pełni korzystać z praw zharmonizowanych na podstawie prawa Unii. Taka potrzeba ochrony nie zachodzi, gdy kontrahent występuje w charakterze użytkownika końcowego i nie eksploatuje samego utworu lub wykonania, co mogłoby mieć miejsce, na przykład, w przypadku niektórych umów o pracę.
- (73) Wynagrodzenie twórców i wykonawców powinno być odpowiednie i proporcjonalne do faktycznej lub potencjalnej wartości majątkowej praw udzielonych w ramach licencji lub praw przeniesionych, biorąc pod uwagę wkład twórcy lub wykonawcy w całość utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną oraz wszystkie inne okoliczności sprawy, takie jak praktyki rynkowe lub faktyczna eksploatacja utworu. Kwota ryczałtowa może również stanowić proporcjonalne wynagrodzenie, ale nie powinna być regułą. Państwa członkowskie powinny mieć swobodę określenia szczególnych przypadków stosowania kwot ryczałtowych, biorąc pod uwagę specyfikę każdego sektora. Państwa członkowskie powinny mieć swobodę wdrażania zasady odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia dzięki różnym istniejącym lub nowo wprowadzonym mechanizmom, które mogą obejmować zbiorowe negocjacje i inne mechanizmy, pod warunkiem że takie mechanizmy są zgodne z obowiązującym prawem Unii.
- (74) Twórcy i wykonawcy potrzebują informacji umożliwiających ocenę wartości majątkowej ich praw, które są zharmonizowane na podstawie prawa Unii. Jest to szczególnie ważne w przypadku, gdy osoby fizyczne udzielają licencji lub przenoszą prawa do celów eksploatacji w zamian za wynagrodzenie. Taka potrzeba nie zachodzi, gdy zaprzestano eksploatacji lub gdy twórca lub wykonawca udzielił licencji ogółowi społeczeństwu bez wynagrodzenia.
- (75) Ponieważ wynikająca z umów pozycja twórców i wykonawców udzielających licencji lub przenoszących swoje prawa jest zazwyczaj słabsza, potrzebują oni informacji do stałej oceny wartości majątkowej swoich praw w stosunku do wynagrodzenia otrzymywanego z tytułu licencji lub przeniesienia praw, jednak często stykają się z brakiem przejrzystości. W związku z tym udostępnianie adekwatnych i dokładnych informacji przez ich kontrahentów lub ich następców prawnych jest ważna dla przejrzystości i równowagi w systemie, który reguluje wynagrodzenie twórców i wykonawców. Informacje te powinny być: aktualne, aby umożliwić dostęp do

⁽¹⁵⁾ Dyrektywa 2002/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 2002 r. dotycząca przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej (dyrektywa o prywatności i łączności elektronicznej) (Dz.U. L 201 z 31.7.2002, s. 37).

⁽¹⁶⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. L 119 z 4.5.2016, s. 1).

najnowszych danych, odnoszące się do eksploatacji utworu lub wykonania oraz wyczerpujące w sposób, który obejmuje wszystkie źródła przychodów istotnych dla sprawy, w tym – w stosownych przypadkach – przychodów ze sprzedaży artykułów promocyjnych. Dopóki trwa eksploatacja, kontrahenci twórców i wykonawców powinni udostępniać im informacje na temat wszystkich sposobów eksploatacji i na temat wszystkich istotnych przychodów na całym świecie, z regularnością odpowiednią dla danego sektora, ale co najmniej raz w roku. Informacje te powinny być przekazywane w sposób zrozumiały dla twórcy lub wykonawcy i umożliwiać skuteczną ocenę wartości majątkowej przedmiotowych praw. Obowiązek przejrzystości powinien jednak mieć zastosowanie jedynie w przypadku praw związanych z prawem autorskim. Przetwarzanie danych osobowych, takich jak dane kontaktowe i informacje o wynagrodzeniu, które są niezbędne do informowania twórców i wykonawców o eksploatacji ich utworów i wykonań, powinno być prowadzone zgodnie z art. 6 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (UE) 2016/679.

- (76) Aby zapewnić należyte przekazywanie twórcom i wykonawcom informacji dotyczących eksploatacji, również w przypadkach, w których prawa zostały udzielone w ramach umowy sublicencji innym stronom korzystającym z praw, niniejsza dyrektywa uprawnia twórców i wykonawców do zwrócenia się o dodatkowe istotne informacje dotyczące eksploatacji ich praw, w przypadku gdy pierwszy kontrahent przekazał im dostępne informacje, lecz informacje te są niewystarczające, aby ocenić wartość majątkową ich praw. Wniosek taki powinien być skierowany bezpośrednio do sublicencjobiorcy lub do kontrahentów twórców i wykonawców. Twórcy i wykonawcy oraz ich kontrahenci powinni mieć możliwość wyrażenia zgody na zachowanie poufności przekazywanych informacji, lecz twórcy i wykonawcy powinni zawsze mieć możliwość wykorzystania przekazywanych informacji w celu wykonywania praw przysługujących im na podstawie niniejszej dyrektywy. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość wprowadzenia, zgodnie z prawem Unii, dalszych środków zapewnienia przejrzystości twórcom i wykonawcom.
- (77) Przy wdrażaniu obowiązków przejrzystości przewidzianych w niniejszej dyrektywie państwa członkowskie powinny brać pod uwagę specyfikę odmiennych treści w sektorach, takich jak sektor muzyczny, sektor audiowizualny i sektor wydawniczy, a wszystkie stosowne zainteresowane strony powinny być zaangażowane przy określaniu takich obowiązków dla poszczególnych sektorów. W stosownych przypadkach należy również uwzględnić znaczenie wkładu twórców i wykonawców w cały utwór lub wykonanie. Aby umożliwić zainteresowanym stronom osiągnięcie porozumienia w zakresie przejrzystości należy również wziąć pod uwagę możliwość zastosowania negocjacji zbiorowych. Porozumienie to powinno zapewnić twórcom i wykonawcom taki sam lub wyższy poziom przejrzystości, co minimalne wymogi przewidziane w niniejszej dyrektywie. Aby umożliwić dostosowanie istniejących praktyk w zakresie sprawozdawczości do obowiązku przejrzystości, należy przewidzieć okres przejściowy. Stosowanie obowiązków przejrzystości nie powinno być konieczne w odniesieniu do umów zawartych między podmiotami uprawnionymi a organizacjami zbiorowego zarządzania, niezależnymi podmiotami zarządzającymi lub innymi podmiotami podlegającymi krajowym przepisom wdrażającym dyrektywę 2014/26/UE, gdyż organizacje te lub podmioty podlegają już obowiązkowi przejrzystości na podstawie art. 18 dyrektywy 2014/26/UE. Art. 18 dyrektywy 2014/26/UE ma zastosowanie do organizacji, które zarządzają prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi w imieniu więcej niż jednego podmiotu uprawnionego z korzyścią dla ogółu tych podmiotów uprawnionych. Jednak indywidualnie negocjowane umowy zawarte między podmiotami uprawnionymi oraz umowy ich kontrahentów, którzy działają we własnym interesie, powinny podlegać obowiązkowi przejrzystości przewidzianym w niniejszej dyrektywie.
- (78) Niektóre zharmonizowane na poziomie Unii umowy o eksploatację praw są zawierane na długie okresy i oferują twórcom i wykonawcom niewiele możliwości ich renegocjowania z kontrahentami lub ich następcami prawnymi, w przypadku gdy wartość majątkowa praw okazuje się być znacznie wyższa niż wartość szacowana pierwotnie. W związku z tym, z zastrzeżeniem przepisów mających zastosowanie do umów zawieranych w państwach członkowskich, należy przewidzieć mechanizm dostosowania wynagrodzeń, w przypadkach gdy wynagrodzenie pierwotnie uzgodnione na podstawie licencji lub przeniesienia praw staje się wyraźnie niewspółmiernie niskie w stosunku do przychodów z dalszej eksploatacji utworu lub utrwalenia wykonania przez kontrahenta twórcy lub wykonawcy. Wszystkie przychody istotne dla danego przypadku, w tym, w odpowiednim przypadku, przychody ze sprzedaży artykułów promocyjnych, powinny być uwzględnione na potrzeby dokonania oceny, czy wynagrodzenie nie jest niewspółmiernie niskie. Ocena sytuacji powinna uwzględniać szczególne okoliczności każdego przypadku, w tym wkład twórcy lub wykonawcy, jak również specyfikę i praktyki w zakresie wynagrodzenia stosowane w różnych sektorach w zależności od treści, oraz to, czy umowa opiera się na uzgodnieniach zbiorowych. Przedstawiciele twórców i wykonawców, którzy zostali należycie upoważnieni na podstawie prawa krajowego, zgodnie z prawem Unii, powinni mieć możliwość udzielania pomocy co najmniej jednemu twórcy lub wykonawcy w odniesieniu do wniosków o dostosowanie umów, również z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, interesów innych twórców lub wykonawców.

Przedstawiciele ci powinni chronić tożsamość reprezentowanych twórców i wykonawców tak długo, jak jest to możliwe. W przypadku gdy strony nie osiągną porozumienia w sprawie dostosowania wynagrodzenia, twórca lub wykonawca powinien mieć prawo wystąpienia z roszczeniem do sądu lub innego właściwego organu. Taki mechanizm nie powinien mieć zastosowania do umów zawieranych przez podmioty określone w art. 3 lit. a) i b) dyrektywy 2014/26/UE, ani przez inne podmioty podlegające przepisom krajowym wdrażającym dyrektywę 2014/26/UE.

- (79) Twórcy i wykonawcy często niechętnie dochodzą swoich praw wobec kontrahentów na drodze sądowej. Państwa członkowskie powinny zatem ustanowić alternatywną procedurę rozwiązywania sporów dotyczących roszczeń twórców i wykonawców lub przedstawicieli występujących w ich imieniu w odniesieniu do obowiązków przejrzystości i mechanizmu dostosowania umów. W tym celu państwa członkowskie powinny mieć możliwość utworzenia nowego organu lub mechanizmu albo wykorzystania istniejącego organu lub mechanizmu spełniającego warunki określone w niniejszej dyrektywie niezależnie od tego, czy są to organy lub mechanizmy branżowe czy publiczne, również wówczas gdy stanowią część krajowego systemu sądownictwa. Państwa członkowskie powinny mieć swobodę decydowania, w jaki sposób należy rozkładać koszty procedury rozstrzygnięcia sporów. Taka alternatywna procedura rozstrzygnięcia sporów nie powinna naruszać prawa stron do dochodzenia i obrony swoich praw na drodze sądowej.
- (80) Jeżeli twórcy i wykonawcy udzielają licencji lub przenoszą prawa, spodziewają się, że ich utwór lub wykonanie będą eksploatowane. Zdarza się jednak, że utwory lub wykonania, na które udzielono licencji lub w przypadku których przeniesiono prawa, nie są w ogóle eksploatowane. Jeżeli prawa te przeniesiono na zasadzie wyłączności, twórcy i wykonawcy nie mogą zwrócić się do innego partnera o eksploatację ich utworów lub wykonań. W takim przypadku po upływie rozsądnego okresu, twórcy i wykonawcy powinni mieć prawo skorzystania z mechanizmu odwołania praw zezwalającego im na przeniesienie praw na inną osobę lub udzielenie jej licencji. Jako że eksploatacja utworów lub wykonań może się różnić w zależności od sektora, na poziomie krajowym można przyjąć szczegółowe przepisy w celu uwzględnienia specyfiki sektorów, takich jak sektor audiowizualny, lub utworów lub wykonań, w szczególności dzięki określeniu ram czasowych dotyczących prawa do odwołania. Aby chronić uzasadnione interesy licencjodawców i podmiotów, na które przeniesiono prawa, i aby zapobiegać nadużyciom oraz wziąć pod uwagę fakt, że potrzeba czasu, zanim dany utwór lub wykonanie będzie rzeczywiście eksploatowane, twórcy i wykonawcy powinni mieć możliwość skorzystania z prawa do odwołania zgodnie z określonymi wymogami proceduralnymi i dopiero po upływie określonego czasu od zawarcia umowy o licencję lub umowy o przeniesienie praw. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość uregulowania korzystania z prawa do odwołania w przypadku utworów lub wykonań obejmujących więcej niż jednego twórcę lub wykonawcę, z uwzględnieniem stosunkowego znaczenia poszczególnych wkładów.
- (81) Określone w niniejszej dyrektywie przepisy dotyczące przejrzystości, mechanizmów dostosowania umów oraz alternatywnych procedur rozstrzygnięcia sporów powinny mieć charakter obowiązkowy, a strony nie powinny mieć możliwości odstąpienia od stosowania tych przepisów, niezależnie od tego, czy zawarto je w umowach między twórcami, wykonawcami i ich kontrahentami, czy w umowach między tymi kontrahentami a stronami trzecimi, takich jak umowy o zachowanie poufności. W związku z tym art. 3 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008⁽¹⁷⁾ powinien mieć zastosowanie w taki sposób, aby w przypadku gdy wszystkie inne elementy stanu faktycznego w chwili dokonywania wyboru prawa właściwego są zlokalizowane w co najmniej jednym państwie członkowskim, dokonany przez strony wybór prawa właściwego innego, niż prawo danego państwa członkowskiego pozostaje bez uszczerbku dla stosowania przepisów dotyczących przejrzystości, mechanizmów dostosowania umów oraz alternatywnych procedur rozstrzygnięcia sporów zawartych w niniejszej dyrektywie, wdrożonych w państwie członkowskim sądu.
- (82) Żadnego z przepisów niniejszej dyrektywy nie należy interpretować jako uniemożliwiającego posiadaczom praw wyłącznych na mocy unijnego prawa autorskiego udzielenia zezwolenia na nieodpłatne korzystanie ze swych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, w tym na mocy nieodpłatnych licencji niewyłącznych, z korzyścią dla wszystkich użytkowników.
- (83) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, mianowicie modernizacja niektórych aspektów unijnych ram prawa autorskiego w celu uwzględnienia postępu technologicznego i nowych kanałów rozpowszechniania treści chronionych w ramach rynku wewnętrznego, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa

⁽¹⁷⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I), (Dz.U. L 177 z 4.7.2008, s. 6).

członkowskie, natomiast ze względu na jego skalę, skutki i wymiar międzynarodowy, możliwe jest jego lepsze osiągnięcie na poziomie Unii może ona podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 TUE. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.

- (84) Niniejsza dyrektywa nie narusza praw podstawowych i jest zgodna z zasadami uznanymi w szczególności w Karcie. W związku z tym niniejsza dyrektywa powinna być interpretowana i stosowana zgodnie z tymi prawami i zasadami.
- (85) Przetwarzanie danych osobowych na podstawie niniejszej dyrektywy powinno odbywać się z poszanowaniem praw podstawowych, zwłaszcza prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz prawa do ochrony danych osobowych zgodnie, odpowiednio, z art. 7 i 8 Karty oraz musi być zgodne z oraz z dyrektywą 2002/58/WE i rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679.
- (86) Zgodnie ze wspólną deklaracją polityczną państw członkowskich i Komisji z dnia 28 września 2011 r. dotyczącą dokumentów wyjaśniających⁽¹⁸⁾, państwa członkowskie zobowiązały się do złożenia, w uzasadnionych przypadkach, wraz z powiadomieniem o transpozycji, jednego lub większej liczby dokumentów wyjaśniających związku między elementami dyrektywy a odpowiadającymi im częściami krajowych instrumentów transpozycyjnych. W odniesieniu do niniejszej dyrektywy ustawodawca uznaje, że przekazanie takich dokumentów jest uzasadnione,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

TYTUŁ I

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 1

Przedmiot i zakres stosowania

1. Niniejsza dyrektywa ustanawia zasady, których celem jest dalsza harmonizacja przepisów prawa Unii mających zastosowanie do prawa autorskiego i praw pokrewnych w ramach rynku wewnętrznego, ze szczególnym uwzględnieniem cyfrowych i transgranicznych sposobów korzystania z treści chronionych. Niniejsza dyrektywa ustanawia także zasady dotyczące wyjątków i ograniczeń w zakresie prawa autorskiego i praw pokrewnych, ułatwienia udzielania licencji, jak również zasady mające na celu zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku w zakresie eksploatacji utworów i innych przedmiotów objętych ochroną.
2. Z wyjątkiem przypadków, o których mowa w art. 24, niniejsza dyrektywa nie narusza istniejących zasad ustanowionych w dyrektywach obowiązujących obecnie w tym obszarze, w szczególności w dyrektywach 96/9/WE, 2000/31/WE, 2001/29/WE, 2006/115/WE, 2009/24/WE, 2012/28/UE i 2014/26/UE, i nie ma na te zasady żadnego wpływu.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

- 1) „organizacja badawcza” oznacza uczelnię, łącznie z należącymi do niej bibliotekami, instytut badawczy lub inny podmiot, których głównym celem jest prowadzenie badań naukowych lub działalności edukacyjnej obejmującej także prowadzenie badań naukowych:
 - a) w sposób nienastawiony na zysk lub poprzez ponowne inwestowanie całości zysków w swoje badania naukowe; lub
 - b) zgodnie z uznaną przez dane państwo członkowskie misją realizowania interesu publicznego; w taki sposób, że z dostępu do wyników takich badań naukowych nie może korzystać na preferencyjnych warunkach przedsiębiorstwo mające decydujący wpływ na taką organizację;
- 2) „eksploracja tekstów i danych” oznacza zautomatyzowaną technikę analityczną służącą do analizowania tekstów i danych w postaci cyfrowej w celu wygenerowania informacji, obejmujących między innymi wzorce, tendencje i korelacje;
- 3) „instytucja dziedzictwa kulturowego” oznacza ogólnodostępną bibliotekę lub muzeum, archiwum lub instytucję dziedzictwa filmowego lub instytucję dziedzictwa dźwiękowego;

⁽¹⁸⁾ Dz.U. C 369 z 17.12.2011, s. 14.

- 4) „publikacja prasowa” oznacza zbiór złożony głównie z utworów literackich o charakterze dziennikarskim, mogący jednakże obejmować także inne utwory lub inne przedmioty objęte ochroną, który:
- stanowi odrębną całość w ramach regularnej lub regularnie aktualizowanej pod jednym tytułem publikacji, takiej jak gazeta lub czasopismo o tematyce ogólnej lub specjalistycznej;
 - ma na celu dostarczenie opinii społecznej informacji dotyczących aktualnych wiadomości lub innej tematyki; oraz
 - jest publikowany w dowolnym medium z inicjatywy dostawcy usług, na jego odpowiedzialność i pod jego kontrolą.

Publikacje periodyczne publikowane do celów naukowych lub akademickich, takie jak czasopisma naukowe, nie są publikacjami prasowymi do celów niniejszej dyrektywy;

- 5) „usługa społeczeństwa informacyjnego” oznacza usługę w rozumieniu art. 1 ust. 1 lit. b) dyrektywy (UE) 2015/1535;
- 6) „dostawca usług udostępniania treści online” oznacza dostawcę usług społeczeństwa informacyjnego, którego głównym lub jednym z głównych celów jest przechowywanie i udzielanie publicznego dostępu do dużej liczby chronionych prawem autorskim utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników tych usług, które są przez niego organizowane i promowane w celach zarobkowych.

Dostawców takich usług, jak nienastawione na zys encyklopedie internetowe, nienastawione na zys repozytoria naukowe i edukacyjne, platformy tworzenia otwartego oprogramowania i platformy wymiany otwartego oprogramowania, dostawców usług łączności elektronicznej zdefiniowanych w dyrektywie (UE) 2018/1972, internetowych platform handlowych oraz usług w chmurze dla przedsiębiorstw i usług w chmurze obliczeniowej, które umożliwiają użytkownikom zamieszczanie treści na własny użytek, nie uznaje się za dostawców usług udostępniania treści online w rozumieniu niniejszej dyrektywy.

TYTUŁ II

ŚRODKI DOSTOSOWUJĄCE WYJĄTKI I OGRANICZENIA DO ŚRODOWISKA CYFROWEGO I TRANSGRANICZNEGO

Artykuł 3

Eksploatacja tekstów i danych na potrzeby badań naukowych

- Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące wyjątek od praw przewidzianych w art. 5 lit. a) i art. 7 ust. 1 dyrektywy 96/9/WE, w art. 2 dyrektywy 2001/29/WE oraz w art. 15 ust. 1 niniejszej dyrektywy w odniesieniu do zwielokrotnień i pobrań dokonywanych przez organizacje badawcze i instytucje dziedzictwa kulturowego w celu przeprowadzenia, do celów badań naukowych, eksploracji tekstów i danych na utworach lub innych przedmiotach objętych ochroną, do których mają zgodny z prawem dostęp.
- Kopie utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, wykonane zgodnie z ust. 1, są przechowywane z zachowaniem odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa i mogą być przechowywane do celów badań naukowych, w tym do celów weryfikacji wyników badań.
- Podmioty uprawnione mogą stosować środki zapewniające bezpieczeństwo i integralność sieci i baz danych, w których utwory lub inne przedmioty objęte ochroną są przechowywane. Środki te nie mogą wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.
- Państwa członkowskie zachęcają podmioty uprawnione, organizacje badawcze oraz instytucje dziedzictwa kulturowego do zdefiniowania wspólnie uzgodnionych najlepszych praktyk dotyczących stosowania obowiązku i środków, o których mowa, odpowiednio, w ust. 2 i 3.

Artykuł 4

Wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do eksploracji tekstów i danych

- Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące wyjątek lub ograniczenie dotyczące praw przewidzianych w art. 5 lit. a) i art. 7 ust. 1 dyrektywy 96/9/WE, art. 2 dyrektywy 2001/29/WE, art. 4 ust. 1 lit. a) i b) dyrektywy 2009/24/WE oraz art. 15 ust. 1 niniejszej dyrektywy w odniesieniu do zwielokrotnień i pobrań dostępnych zgodnie z prawem utworów i innych przedmiotów objętych ochroną do celów eksploracji tekstów i danych.

2. Zwielokrotnienia i pobrania dokonane zgodnie z ust. 1 mogą być przechowywane tak długo, jak jest to konieczne do celów eksploracji tekstów i danych.
3. Wyjątek lub ograniczenie przewidziane w ust. 1 ma zastosowanie, pod warunkiem że korzystanie z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, o których mowa w tym ustępie, nie zostało wyraźnie zastrzeżone przez podmioty uprawnione w odpowiedni sposób, na przykład za pomocą środków nadających się do odczytu maszynowego w przypadku treści, które zostały podane do publicznej wiadomości w internecie.
4. Niniejszy artykuł nie ma wpływu na stosowanie art. 3 niniejszej dyrektywy.

Artykuł 5

Korzystanie z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną w cyfrowej i transgranicznej działalności dydaktycznej

1. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące wyjątek lub ograniczenie dotyczące praw przewidzianych w art. 5 lit. a), b), d) i e) i art. 7 ust. 1 dyrektywy 96/9/WE, art. 2 i 3 dyrektywy 2001/29/WE, art. 4 ust. 1 dyrektywy 2009/24/WE oraz art. 15 ust. 1 niniejszej dyrektywy, aby umożliwić cyfrowe korzystanie z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną wyłącznie w celu zilustrowania w ramach nauczania, w zakresie uzasadnionym przez niekomercyjny cel, który ma zostać osiągnięty, pod warunkiem że korzystanie to:

- a) odbywa się na odpowiedzialność placówki edukacyjnej, na jej terenie lub w innym miejscu, lub za pośrednictwem bezpiecznego środowiska elektronicznego dostępnego wyłącznie dla uczniów lub studentów i pracowników dydaktycznych danej placówki edukacyjnej; oraz
- b) jest opatrzone informacją dotyczącą źródła, łącznie z imieniem i nazwiskiem twórcy, chyba że okaże się to niemożliwe.

2. Niezależnie od art. 7 ust. 1 państwa członkowskie mogą wprowadzić przepisy przewidujące, że wyjątek lub ograniczenie przyjęte na podstawie ust. 1 nie ma zastosowania lub nie ma zastosowania w odniesieniu do szczególnych sposobów korzystania lub szczególnych rodzajów utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, takich jak materiał przeznaczony przede wszystkim na rynek edukacyjny lub zapis nutowy, tak długo jak odpowiednie licencje uprawniające do czynności, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, które uwzględniają potrzeby i specyfikę placówek edukacyjnych, są łatwo dostępne na rynku.

Państwa członkowskie, które postanowią skorzystać z przepisu zawartego w akapicie pierwszym niniejszego ustępu, podejmują środki niezbędne w celu zapewnienia, aby licencje uprawniających do czynności, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, były w odpowiedni sposób dostępne i widoczne dla placówek edukacyjnych.

3. Uznaje się, że korzystanie z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną wyłącznie w celu zilustrowania w ramach nauczania za pośrednictwem bezpiecznych środowisk elektronicznych, podejmowane zgodnie z przepisami prawa krajowego przyjętymi zgodnie z niniejszym artykułem, ma miejsce wyłącznie w państwie członkowskim, w którym dana placówka edukacyjna ma swoją siedzibę.

4. Państwa członkowskie mogą wprowadzić przepisy przewidujące godziwą rekompensatę dla podmiotów uprawnionych z tytułu korzystania na podstawie ust. 1 z ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną.

Artykuł 6

Zachowanie dziedzictwa kulturowego

Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące wyjątek od praw przewidzianych w art. 5 lit. a) oraz art. 7 ust. 1 dyrektywy 96/9/WE, art. 2 dyrektywy 2001/29/WE, art. 4 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2009/24/WE i art. 15 ust. 1 niniejszej dyrektywy w celu zezwolenia instytucjom dziedzictwa kulturowego na wykonywanie kopii wszelkich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, które znajdują się na stałe w ich zbiorach, niezależnie od formatu lub nośnika, do celów zachowania takich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną i w zakresie niezbędnym do tego zachowania.

Artykuł 7

Przepisy wspólne

1. Każde postanowienie umowne sprzeczne z wyjątkami przewidzianymi w art. 3, 5 i 6 jest bezskuteczne.
2. Do wyjątków i ograniczeń przewidzianych w niniejszym tytule zastosowanie ma art. 5 ust. 5 dyrektywy 2001/29/WE. Art. 6 ust. 4 akapit pierwszy, trzeci i piąty dyrektywy 2001/29/WE ma zastosowanie do art. 3–6 niniejszej dyrektywy.

TYTUŁ III

ŚRODKI MAJĄCE NA CELU POPRAWIENIE PRAKTYK W ZAKRESIE LICENCJONOWANIA I ZAPEWNIENIE SZERSZEGO DOSTĘPU DO TREŚCI

ROZDZIAŁ 1

Utwory i inne przedmioty objęte ochroną niedostępne w obrocie handlowym

Artykuł 8

Korzystanie przez instytucje dziedzictwa kulturowego z niedostępnych w obrocie handlowym utworów i innych przedmiotów objętych ochroną

1. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że organizacja zbiorowego zarządzania – zgodnie z udzielonymi jej przez podmioty uprawnione upoważnieniami – może udzielać instytucji dziedzictwa kulturowego niewyłącznej licencji do celów niekomercyjnych w celu zwielokrotniania, rozpowszechniania, publicznego udostępniania lub podawania do publicznej wiadomości niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną znajdujących się na stałe w zbiorach danej instytucji, niezależnie od tego, czy wszystkie podmioty uprawnione, których dotyczy licencja, udzieliły upoważnienia organizacji zbiorowego zarządzania, pod warunkiem że:

- a) organizacja zbiorowego zarządzania jest, ze względu na udzielone jej upoważnienia, w wystarczającym stopniu reprezentatywna w odniesieniu do podmiotów uprawnionych w przypadku odpowiedniego rodzaju utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną oraz w odniesieniu do praw, które są przedmiotem licencji; oraz
- b) wszystkie podmioty uprawnione są równo traktowane w odniesieniu do warunków licencji.

2. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące wyjątek lub ograniczenie dotyczące praw przewidzianych w art. 5 lit. a), b), d) i e) i art. 7 ust. 1 dyrektywy 96/9/WE, art. 2 i 3 dyrektywy 2001/29/WE, art. 4 ust. 1 dyrektywy 2009/24/WE oraz art. 15 ust. 1 niniejszej dyrektywy, aby umożliwić instytucjom dziedzictwa kulturowego podawanie do wiadomości, w celach niekomercyjnych, niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, które znajdują się na stałe w zbiorach instytucji, pod warunkiem że:

- a) podane zostanie imię i nazwisko twórcy lub innego dającego się ustalić podmiotu uprawnionego, chyba że okaże się to niemożliwe; oraz
- b) takie utwory lub inne przedmioty objęte ochroną są podawane do wiadomości na niekomercyjnych stronach internetowych.

3. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że wyjątek lub ograniczenie przewidziane w ust. 2, mają zastosowanie wyłącznie do tych rodzajów utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, w odniesieniu do których nie istnieje organizacja zbiorowego zarządzania spełniająca warunki określone w ust. 1 lit. a).

4. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że wszystkie podmioty uprawnione mogą w każdej chwili, łatwo i skutecznie, wyłączyć swoje utwory lub inne przedmioty objęte ochroną z mechanizmu licencyjnego określonego w ust. 1, lub ze stosowania wyjątku lub ograniczenia określonego w ust. 2, ogólnie albo w szczególnych przypadkach, w tym po udzieleniu licencji lub rozpoczęciu danego korzystania.

5. Utwór lub inny przedmiot objęty ochroną uznaje się za niedostępny w obrocie handlowym, jeżeli w dobrej wierze można uznać, że cały utwór lub inny przedmiot objęty ochroną nie jest dostępny publicznie za pośrednictwem zwykłych kanałów handlowych, po tym jak podjęte zostały rozsądne działania w celu ustalenia, czy jest on dostępny publicznie.

Państwa członkowskie mogą wprowadzić przepisy określające szczegółowe wymogi, takie jak termin ostateczny, w celu ustalenia, czy utwory i inne przedmioty objęte ochroną mogą być licencjonowane zgodnie z ust. 1 lub wykorzystywane na podstawie wyjątku lub ograniczenia przewidzianego w ust. 2. Wymogi te nie mogą wykraczać poza to, co jest konieczne i rozsądne, i nie mogą uniemożliwiać uznania całego zbioru utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną za niedostępne w obrocie handlowym, jeżeli można racjonalnie założyć, że wszystkie utwory lub inne przedmioty objęte ochroną są niedostępne w obrocie handlowym.

6. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że licencje, o których mowa w ust. 1, są uzyskiwane od organizacji zbiorowego zarządzania, która jest reprezentatywna dla państwa członkowskiego, w którym swoją siedzibę ma instytucja dziedzictwa kulturowego.

7. Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do zbiorów niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, jeżeli na podstawie racjonalnych działań, o których mowa w ust. 5, istnieją dowody, że zbiory takie składają się w głównej mierze z:

- a) utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, z wyjątkiem utworów kinematograficznych lub audiowizualnych, opublikowanych po raz pierwszy lub, w razie braku publikacji, nadanych po raz pierwszy w państwie trzecim;

- b) utworów kinematograficznych lub audiowizualnych, których producenci mają siedzibę lub miejsce stałego pobytu w państwie trzecim, lub
- c) utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną należących do obywateli państw trzecich, jeżeli, pomimo podjęcia rozsądnych działań, nie można było określić państwa członkowskiego lub państwa trzeciego zgodnie z lit. a) i b);

Na zasadzie odstępstwa od akapitu pierwszego, niniejszy artykuł ma zastosowanie, jeżeli organizacja zbiorowego zarządzania jest w wystarczającym stopniu reprezentatywna, w rozumieniu ust. 1 lit. a), w odniesieniu do podmiotów uprawnionych danego państwa trzeciego.

Artykuł 9

Transgraniczne sposoby korzystania

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby na podstawie licencji udzielonych zgodnie z art. 8 instytucje dziedzictwa kulturowego w dowolnym państwie członkowskim mogły korzystać z niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną.
2. Uznaje się, że korzystanie z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną na mocy wyjątku lub ograniczenia określonych w art. 8 ust. 2 ma miejsce wyłącznie w państwie członkowskim, w którym siedzibę ma korzystająca z nich instytucja dziedzictwa kulturowego.

Artykuł 10

Działania informacyjne

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby informacje przekazywane przez instytucje dziedzictwa kulturowego, organizacje zbiorowego zarządzania lub właściwe organy publiczne do celów identyfikacji niedostępnych w obrocie handlowym utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, będących przedmiotem licencji udzielonej zgodnie z art. 8 ust. 1 lub wykorzystywanych na podstawie wyjątku lub ograniczenia określonego w art. 8 ust. 2, a także informacje o przysługujących podmiotom uprawnionym możliwościach, o których mowa w art. 8 ust. 4, oraz – gdy tylko staną się dostępne i gdy jest to konieczne – informacje o stronach umowy licencyjnej, objętych nią terytoriach i zakresie korzystania, były stale, łatwo i skutecznie dostępne na jednym przeznaczonym do tego publicznym portalu internetowym na co najmniej sześć miesięcy przed rozpowszechnianiem utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, ich publicznym udostępnianiem lub podaniem do publicznej wiadomości zgodnie z licencją lub na podstawie wyjątku lub ograniczenia.

Portal tworzy i zarządza nim Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelktualnej zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 386/2012.

2. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że w razie gdy okaże się to konieczne dla zwiększenia ogólnej świadomości podmiotów uprawnionych, podejmuje się dodatkowe odpowiednie działania informacyjne dotyczące możliwości udzielania przez organizacje zbiorowego zarządzania licencji na twory lub inne przedmioty objęte ochroną zgodnie z art. 8, udzielonych licencji, sposobów korzystania na podstawie wyjątku lub ograniczenia przewidzianego w art. 8 ust. 2 oraz przysługujących podmiotom uprawnionym możliwości, o których mowa w art. 8 ust. 4.

Odpowiednie działania informacyjne, o których mowa w akapicie pierwszym niniejszego ustępu, podejmuje się w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o licencję zgodnie z art. 8 ust. 1, lub, w przypadku sposobów korzystania na podstawie wyjątku lub ograniczenia przewidzianego w art. 8 ust. 2, w państwie członkowskim, w którym ma siedzibę instytucja dziedzictwa kulturowego. Jeżeli istnieją dowody, takie jak pochodzenie utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, wskazujące, że świadomość podmiotów uprawnionych można skuteczniej podnieść w innych państwach członkowskich lub państwach trzecich, takie działania informacyjne obejmują również te państwa członkowskie i państwa trzecie.

Artykuł 11

Dialog zainteresowanych stron

Państwa członkowskie konsultują się z podmiotami uprawnionymi, organizacjami zbiorowego zarządzania i instytucjami dziedzictwa kulturowego w każdym sektorze przed ustaleniem szczegółowych wymogów zgodnie z art. 8 ust. 5, oraz zachęcają do regularnego dialogu między przedstawicielskimi organizacjami użytkowników i podmiotów uprawnionych, w tym organizacjami zbiorowego zarządzania, a wszelkimi innymi stosownymi organizacjami zainteresowanych stron, aby, w zależności od specyfiki poszczególnych sektorów, zwiększyć adekwatność i przydatność mechanizmów licencyjnych określonych w art. 8 ust. 1 i zapewnić podmiotom uprawnionym skuteczność zabezpieczeń, o których mowa w niniejszym rozdziale.

ROZDZIAŁ 2

Środki ułatwiające udzielanie licencji zbiorowych

Artykuł 12

Udzielanie licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem

1. Państwa członkowskie mogą – w odniesieniu do korzystania na swym terytorium i z zastrzeżeniem gwarancji przewidzianych w niniejszym artykule – wprowadzić przepisy przewidujące, że w przypadku gdy organizacja zbiorowego zarządzania, która podlega przepisom prawa krajowego wdrażającego dyrektywę 2014/26/UE, zgodnie z udzielonymi jej przez podmioty uprawnione upoważnieniami, zawiera umowę licencyjną na eksploatację utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną:

- a) zakres stosowania takiej umowy można rozszerzyć na prawa podmiotów uprawnionych, które nie upoważniły tej organizacji zbiorowego zarządzania do reprezentowania ich w drodze powierzenia, licencji lub innego uzgodnienia umownego; lub,
- b) w odniesieniu do takiej umowy, organizacja posiada upoważnienie ustawowe lub istnieje domniemanie, że reprezentuje podmioty uprawnione, które nie udzieliły jej odpowiedniego upoważnienia.

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby mechanizm licencyjny, o którym mowa w ust. 1, miał zastosowanie tylko w odniesieniu do dokładnie określonych przypadków korzystania, w których uzyskanie zezwolenia bezpośrednio od podmiotów uprawnionych jest zazwyczaj uciążliwe i niepraktyczne w takim stopniu, że zawarcie umowy licencji jest mało prawdopodobne ze względu na charakter korzystania lub rodzaje utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, a także zapewniają by taki mechanizm licencyjny chronił uzasadnione interesy podmiotów uprawnionych.

3. Do celów ust. 1, państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące następujące gwarancje:

- a) organizacja zbiorowego zarządzania jest – ze względu na udzielone jej upoważnienia – w wystarczającym stopniu reprezentatywna dla danego państwa członkowskiego w odniesieniu do podmiotów uprawnionych w przypadku odpowiedniego rodzaju utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną oraz w odniesieniu do praw, które są przedmiotem licencji;
- b) wszystkie podmioty uprawnione są równo traktowane, w tym w odniesieniu do warunków licencji;
- c) podmioty uprawnione, które nie upoważniły organizacji udzielającej licencję, mogą w dowolnym czasie łatwo i skutecznie wyłączyć swoje utwory lub inne przedmioty objęte ochroną z mechanizmu licencjonowania ustanowionego zgodnie z niniejszym artykułem; oraz
- d) podejmuje się odpowiednie działania informacyjne - począwszy od rozsądnego okresu przed rozpoczęciem korzystania z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną w ramach udzielonej licencji - aby informować podmioty uprawnione o możliwości udzielania licencji przez organizację zbiorowego zarządzania na korzystanie z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, o tym, że udzielenie licencji nastąpiło zgodnie z niniejszym artykułem, oraz o przysługujących podmiotom uprawnionym możliwościach, o których mowa w lit. c). Działania informacyjne muszą być prowadzone w sposób skuteczny, tak aby nie było konieczności informowania każdego podmiotu uprawnionego osobno.

4. Niniejszy artykuł nie ma wpływu na stosowanie mechanizmów udzielania licencji zbiorowych z rozszerzonym skutkiem zgodnie z innymi przepisami prawa Unii, w tym z przepisami dopuszczającymi wyjątki lub ograniczenia.

Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do obowiązkowego zbiorowego zarządzania prawami.

Art. 7 dyrektywy 2014/26/UE ma zastosowanie do mechanizmu licencyjnego przewidzianego w niniejszym artykule.

5. Jeżeli dane państwo członkowskie przewiduje w swym prawie krajowym mechanizm licencyjny zgodnie z niniejszym artykułem, informuje ono Komisję o zakresie tych odpowiednich krajowych przepisów, celach i rodzajach licencji udzielanych na podstawie tych przepisów, a także o danych kontaktowych organizacji udzielających licencji zgodnie z tym mechanizmem licencyjnym oraz o sposobie, w jaki można uzyskać informacje na temat udzielania licencji i przysługujących podmiotom uprawnionym możliwościach, o których mowa w ust. 3 lit. c). Komisja publikuje tę informację.

6. Na podstawie informacji otrzymanych zgodnie z ust. 5 niniejszego artykułu oraz na podstawie konsultacji w ramach Komitetu Kontaktowego ustanowionego w art. 12 ust. 3 dyrektywy 2001/29/WE, do dnia 10 kwietnia 2021 r. Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie w sprawie stosowania w Unii mechanizmów licencyjnych, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, ich wpływie na udzielanie licencji i podmioty uprawnione, w tym podmioty uprawnione niebędące członkami organizacji udzielającej licencji lub będące obywatelami lub rezydentami innego państwa członkowskiego, ich skuteczności w ułatwianiu rozpowszechniania treści kulturalnych oraz wpływu na rynek wewnętrzny, w tym transgraniczne świadczenie usług i konkurencję. W stosownych przypadkach sprawozdaniu temu towarzyszy wniosek ustawodawczy, w tym w odniesieniu do transgranicznego skutku takich mechanizmów krajowych.

ROZDZIAŁ 3

Dostęp do utworów audiowizualnych na platformach wideo na żądanie oraz dostępność tych utworów

Artykuł 13

Mechanizm negocjacyjny

Państwa członkowskie zapewniają, aby strony, które napotykają trudności związane z udzielaniem licencji na prawa, w sytuacji gdy starają się zawrzeć umowę na udostępnianie utworów audiowizualnych w ramach świadczenia usług wideo na żądanie, mogły zwrócić się o pomoc do bezstronnego organu lub mediatorów. Bezstronny organ utworzony lub wyznaczony przez państwo członkowskie do celów niniejszego artykułu i mediatorzy udzielają pomocy stronom w prowadzonych przez nie negocjacjach i pomagają stronom w osiągnięciu porozumienia, w tym, w stosownych przypadkach, poprzez zaproponowanie im własnego rozwiązania.

Państwa członkowskie powiadają Komisję o organie lub mediatorach, o których mowa w akapicie pierwszym, najpóźniej w dniu 7 czerwca 2021 r. W przypadkach, w których państwa członkowskie postanowiły oprzeć się na mediacji, powiadomienie Komisji obejmuje co najmniej źródło, jeżeli jest dostępne, w którym można znaleźć odpowiednie informacje o powołanych mediatorach.

ROZDZIAŁ 4

Utwory sztuk wizualnych znajdujące się w domenie publicznej

Artykuł 14

Utwory sztuk wizualnych znajdujące się w domenie publicznej

Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że w przypadku wygaśnięcia okresu ochrony utworów sztuk wizualnych wszelkie materiały powstałe w wyniku zwielokrotniania tego utworu nie są przedmiotem prawa autorskiego ani praw pokrewnych, chyba że materiał powstały w wyniku tego zwielokrotniania jest oryginalny w tym sensie, że stanowi własną intelektualną twórczość twórcy.

TYTUŁ IV

ŚRODKI MAJĄCE NA CELU ZAPEWNIENIE PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA RYNKU W ZAKRESIE PRAW AUTORSKICH

ROZDZIAŁ 1

Prawa dotyczące publikacji

Artykuł 15

Ochrona publikacji prasowych w zakresie sposobów korzystania online

1. Państwa członkowskie zapewniają wydawcom publikacji prasowych mającym siedzibę w danym państwie członkowskim prawa przewidziane w art. 2 i art. 3 ust. 2 dyrektywy 2001/29/WE w zakresie sposobów korzystania online z ich publikacji prasowych przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego.

Prawa określone w akapicie pierwszym nie mają zastosowania do prywatnych i niekomercyjnych sposobów korzystania z publikacji prasowych przez użytkowników indywidualnych.

Ochrona zagwarantowana w pierwszym akapicie nie ma zastosowania do czynności linkowania.

Prawa określone w akapicie pierwszym nie mają zastosowania do pojedynczych słów lub bardzo krótkich fragmentów publikacji prasowej.

2. Prawa określone w ust. 1 nie naruszają przewidzianych w prawie Unii praw twórców i innych podmiotów uprawnionych w odniesieniu do utworów i innych przedmiotów objętych ochroną zawartych w publikacji prasowej, i nie mają na te prawa żadnego wpływu. Na prawa określone w ust. 1 nie można się powoływać przeciwko twórcom i innym podmiotom uprawnionym, a w szczególności na ich podstawie nie można pozbawiać twórców i innych podmiotów uprawnionych ich prawa do eksploatacji swoich utworów i innych przedmiotów objętych ochroną niezależnie od publikacji prasowej, w skład której wchodzi te utwory lub przedmioty.

Jeżeli utwór lub inny przedmiot objęty ochroną jest włączony do publikacji prasowej na podstawie niewyłącznej licencji, nie można się powoływać na prawa określone w ust. 1, aby zakazać korzystania z tego utworu przez innych użytkowników, którym udzielono zezwolenia. Na prawa określone w ust. 1 nie można się powoływać, aby zakazać korzystania z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, których ochrona wygasła.

3. W odniesieniu do praw określonych w ust. 1 niniejszego artykułu stosuje się odpowiednio art. 5–8 dyrektywy 2001/29/WE, dyrektywę 2012/28/UE oraz dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1564 ⁽⁹⁾.

4. Prawa, o których mowa w ust. 1, wygasają dwa lata po opublikowaniu danej publikacji prasowej. Termin ten liczy się od dnia 1 stycznia roku następującego po dniu, w którym ta publikacja prasowa została opublikowana.

Ust. 1 nie ma zastosowania do publikacji prasowych opublikowanych po raz pierwszy przed dniem 6 czerwca 2019 r.

5. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że twórcy utworów zamieszczanych w publikacjach prasowych otrzymują odpowiednią część przychodów uzyskiwanych przez wydawców prasy z tytułu korzystania z ich publikacji prasowych przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego.

Artykuł 16

Roszczenia o godziwą rekompensatę

Państwa członkowskie mogą wprowadzić przepisy przewidujące, że jeżeli twórca przenosi prawo na wydawcę lub udziela wydawcy licencji na dane prawo, to takie przeniesienie lub licencja stanowią wystarczającą podstawę prawną dla wydawcy do bycia uprawnionym do udziału w rekompensacie za korzystanie z utworu, które miało miejsce na podstawie wyjątku lub ograniczenia w zakresie prawa będącego przedmiotem przeniesienia lub licencji.

Akapit pierwszy nie narusza istniejących i przyszłych regulacji w państwach członkowskich odnośnie do praw publicznego użyczenia.

ROZDZIAŁ 2

Niektóre sposoby korzystania przez serwisy internetowe z treści chronionych

Artykuł 17

Korzystanie przez dostawców usług udostępniania treści online z treści chronionych

1. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że dostawca usług udostępniania treści online dokonuje czynności publicznego udostępniania lub czynności podawania do publicznej wiadomości do celów niniejszej dyrektywy, w przypadku gdy udziela on publicznego dostępu do chronionych prawem autorskim utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez jego użytkowników.

Dostawca usług udostępniania treści online musi zatem uzyskać zezwolenie od podmiotów uprawnionych, o którym mowa w art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy 2001/29/WE, na przykład poprzez zawarcie umowy licencyjnej, w celu publicznego udostępniania lub podawania do publicznej wiadomości utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną.

2. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że w przypadku gdy dostawca usług udostępniania treści online uzyska zezwolenie, na przykład poprzez zawarcie umowy licencyjnej, zezwolenie to obejmuje swoim zakresem również czynności wykonywane przez użytkowników usług objętych zakresem stosowania art. 3 dyrektywy 2001/29/WE, w przypadku gdy nie działają oni na zasadach komercyjnych lub gdy ich działalność nie przynosi znaczących przychodów.

3. Jeżeli dostawca usług udostępniania treści online dokonuje czynności publicznego udostępniania lub czynności podawania do publicznej wiadomości na warunkach określonych w niniejszej dyrektywie, ograniczeń odpowiedzialności ustanowionych w art. 14 ust. 1 dyrektywy 2000/31/WE nie stosuje się do sytuacji objętych niniejszym artykułem.

⁽⁹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1564 z dnia 13 września 2017 r. w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z określonych utworów i innych przedmiotów chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnymi z korzyścią dla osób niewidomych, osób słabowidzących lub osób z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem oraz w sprawie zmiany dyrektywy 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 242 z 20.9.2017, s. 6).

Akapit pierwszy niniejszego ustępu nie ma wpływu na ewentualne stosowanie art. 14 ust. 1 dyrektywy 2000/31/WE w odniesieniu do tych dostawców usług do celów wykraczających poza zakres stosowania niniejszej dyrektywy.

4. Jeżeli nie udzielono zezwolenia, dostawcy usług udostępniania treści online ponoszą odpowiedzialność za nieobjęte zezwoleniem czynności publicznego udostępniania, w tym podawania do wiadomości publicznej, chronionych prawem autorskim utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, chyba że wykażą, że:

- a) dołożyli wszelkich starań, aby uzyskać zezwolenia, oraz
- b) dołożyli wszelkich starań – zgodnie z wysokimi standardami staranności zawodowej w sektorze – aby zapewnić brak dostępu do poszczególnych utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, w odniesieniu do których podmioty uprawnione przekazały dostawcom usług odpowiednie i niezbędne informacje; oraz w każdym przypadku
- c) działali niezwłocznie po otrzymaniu odpowiednio uzasadnionego zastrzeżenia od podmiotów uprawnionych w celu zablokowania dostępu do utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, których dotyczy zastrzeżenie, lub usunięcia ich ze swoich stron internetowych, a także dołożyli wszelkich starań, aby zapobiec ich przyszłemu zamieszczaniu zgodnie z lit. b).

5. Przy dokonywaniu oceny, czy dany dostawca usług spełnia obowiązki, o których mowa w ust. 4, oraz w świetle zasady proporcjonalności, należy, między innymi, wziąć pod uwagę:

- a) rodzaj, odbiorców i skalę świadczonych usług oraz rodzaj utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników usługi; oraz
- b) dostępność odpowiednich i skutecznych środków oraz ich koszt dla dostawców usług.

6. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że w przypadku gdy nowi dostawcy usług udostępniania treści online, których usługi są dostępne publicznie w Unii krócej niż trzy lata i których roczny obrót, obliczony zgodnie z zaleceniem Komisji 2003/361/WE⁽²⁰⁾, nie przekracza 10 mln EUR, warunki wynikające z systemu odpowiedzialności, o którym mowa w ust. 4, są ograniczone do działania na podstawie ust. 4 lit. a), oraz do niezwłocznego podjęcia działań po otrzymaniu odpowiednio uzasadnionego zastrzeżenia w celu zablokowania dostępu do utworów i przedmiotów objętych ochroną, których dotyczy zastrzeżenie, lub usunięcia tych utworów i przedmiotów objętych ochroną ze wszystkich stron internetowych.

Jeżeli średnia miesięczna liczba pojedynczych odwiedzających tych dostawców usług, obliczona na podstawie poprzedniego roku kalendarzowego, przekracza 5 milionów, wykazują oni również, że dołożyli wszelkich starań, aby zapobiec dalszemu zamieszczaniu zgłoszonych utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, w odniesieniu do których podmioty uprawnione przekazały odpowiednie i niezbędne informacje.

7. Współpraca między dostawcami usług udostępniania treści internetowych a podmiotami uprawnionymi nie może prowadzić do uniemożliwiania dostępności utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników, które nie naruszają prawa autorskiego i praw pokrewnych, w tym również w przypadku gdy takie twory lub inne przedmioty objęte ochroną są objęte wyjątkiem lub ograniczeniem.

Państwa członkowskie zapewniają, aby użytkownicy w każdym państwie członkowskim mogli opierać na następujących obowiązujących wyjątkach lub ograniczeniach przy zamieszczaniu i udostępnianiu treści wygenerowanych przez użytkowników w ramach usług udostępniania treści online:

- a) cytowanie, krytyka, recenzowanie;
- b) korzystanie do celów karykatury, parodii lub pastiszu.

8. Stosowanie niniejszego artykułu nie wywołuje skutku w postaci ogólnego obowiązku w zakresie nadzoru.

Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że dostawcy usług udostępniania treści online udostępniają podmiotom uprawnionym, na ich żądanie, odpowiednie informacje na temat funkcjonowania swoich praktyk w odniesieniu do współpracy, o której mowa w ust. 4, oraz – w przypadku zawierania umów licencyjnych między dostawcami usług a podmiotami uprawnionymi – informacje na temat wykorzystywania treści objętych umowami.

9. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że dostawcy usług udostępniania treści online muszą wprowadzić skuteczny i sprawny mechanizm składania skarg i dochodzenia roszczeń, dostępny dla użytkowników ich usług w przypadku sporów dotyczących zablokowania dostępu do zamieszczonych przez nich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną lub ich usunięcia.

⁽²⁰⁾ Zalecenie Komisji z dnia 6 maja 2003 r. dotyczące definicji mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (Dz.U. L 124 z 20.5.2003, s. 36).

Jeżeli podmioty uprawnione żądają zablokowania dostępu do swoich poszczególnych utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną lub ich usunięcia, muszą należycie uzasadnić swoje żądanie. Skargi złożone w ramach tego mechanizmu rozpatruje się bez zbędnej zwłoki, a decyzje o zablokowaniu dostępu zamieszczonych treści lub o ich usunięciu podlegają kontroli przeprowadzanej przez człowieka. Państwa członkowskie zapewniają także, aby do celów rozstrzygnięcia sporów dostępne były pozasądowe mechanizmy dochodzenia roszczeń. Takie mechanizmy muszą umożliwiać bezstronne rozwiązywanie sporów i nie mogą pozbawiać użytkownika ochrony prawnej zapewnianej przez prawo krajowe, z zastrzeżeniem praw użytkowników do korzystania ze skutecznych środków ochrony prawnej. W szczególności państwa członkowskie zapewniają, aby użytkownicy mieli dostęp do sądu lub innego właściwego organu sądowego w celu dochodzenia prawa do korzystania z wyjątku lub ograniczenia w zakresie prawa autorskiego i praw pokrewnych.

Niniejsza dyrektywa nie wpływa w żaden sposób na zgodne z prawem sposoby korzystania, takie jak korzystanie na podstawie wyjątków lub ograniczeń przewidzianych w prawie Unii, i nie może prowadzić do identyfikacji indywidualnych użytkowników, ani do przetwarzania danych osobowych, chyba że ma to miejsce zgodnie z dyrektywą 2002/58/WE i rozporządzeniem (UE) 2016/679.

Dostawcy usług udostępniania treści online informują swoich użytkowników w swoich warunkach korzystania, że mogą oni korzystać z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną na podstawie wyjątków lub ograniczeń w zakresie prawa autorskiego i praw pokrewnych przewidzianych w prawie Unii.

10. Od dnia 6 czerwca 2019 r. Komisja, we współpracy z państwami członkowskimi, organizuje dialog zainteresowanych stron, aby omówić najlepsze praktyki w zakresie współpracy między dostawcami usług udostępniania treści online a podmiotami uprawnionymi. Komisja – w porozumieniu z dostawcami usług udostępniania treści online, podmiotami uprawnionymi, organizacjami użytkowników i innymi właściwymi zainteresowanymi stronami oraz uwzględniając wyniki rozmów zainteresowanych stron – wydaje wytyczne dotyczące stosowania niniejszego artykułu, w szczególności w odniesieniu do współpracy, o której mowa w ust. 4. Przy omawianiu najlepszych praktyk w szczególności uwzględnia się, między innymi, potrzebę wyważenia praw podstawowych oraz stosowania wyjątków i ograniczeń. Do celów dialogu zainteresowanych stron organizacje użytkowników mają dostęp do odpowiednich informacji przekazanych przez dostawców usług udostępniania treści online na temat funkcjonowania ich praktyk w odniesieniu do ust. 4.

ROZDZIAŁ 3

Godziwe wynagrodzenie twórców i wykonawców w ramach umów o eksploatację

Artykuł 18

Zasada odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby w przypadku gdy twórcy i wykonawcy udzielają licencji lub przenoszą swoje wyłączne prawa do eksploatacji ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, mieli oni prawo do odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia.
2. Przy wdrażaniu zasady określonej w ust. 1 do prawa krajowego państwa członkowskie mogą stosować różne mechanizmy i uwzględniają zasadę swobody zawierania umów oraz sprawiedliwą równowagę praw i interesów.

Artykuł 19

Obowiązek przejrzystości

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby twórcy i wykonawcy otrzymywali regularnie, co najmniej raz w roku, a także z uwzględnieniem specyfiki każdego sektora, aktualne, istotne i wyczerpujące informacje na temat eksploatacji swoich utworów i wykonań od stron, którym udzielili licencji lub na które przenieśli swoje prawa lub ich następców prawnych, zwłaszcza w odniesieniu do sposobów eksploatacji, wszystkich uzyskanych przychodów i należnego wynagrodzenia.
2. Państwa członkowskie zapewniają, aby w przypadku gdy w odniesieniu do praw, o których mowa w ust. 1, udzielono następnie licencji, twórcy i wykonawcy lub ich przedstawiciele otrzymali, na ich wniosek, dodatkowe informacje od sublicencjobiorców, w przypadku gdy ich pierwszy kontrahent nie posiada wszystkich informacji, które byłyby niezbędne do celów ust. 1.

Jeżeli takie dodatkowe informacje zostaną zażądane, pierwszy kontrahent twórców i wykonawców dostarcza informacje na temat tożsamości tych sublicencjobiorców.

Państwa członkowskie mogą wprowadzić przepisy przewidujące, że każdy wniosek kierowany do sublicencjobiorców zgodnie z akapitem pierwszym jest składany bezpośrednio lub pośrednio za pośrednictwem kontrahenta twórcy lub wykonawcy.

3. Obowiązek określony w ust. 1 musi być proporcjonalny i skuteczny dla zapewnienia wysokiego poziom przejrzystości w każdym sektorze. Państwa członkowskie mogą wprowadzić przepisy przewidujące, że w należycie uzasadnionych przypadkach, w których obciążenie administracyjne wynikające z obowiązku określonego w ust. 1 stałoby się nieproporcjonalne w świetle przychodów uzyskanych z eksploatacji utworu lub wykonania, obowiązek ogranicza się do rodzajów i poziomu szczegółowości informacji, jakich można racjonalnie oczekiwać w takich przypadkach.

4. Państwa członkowskie mogą zdecydować, że obowiązek określony w ust. 1 niniejszego artykułu nie ma zastosowania, jeżeli wkład twórcy lub wykonawcy nie jest znaczący w stosunku do całego utworu lub wykonania, chyba że twórca lub wykonawca wykaże, że potrzebuje informacji do wykonywania swoich praw na podstawie art. 20 ust. 1, i w tym celu zwraca się o te informacje.

5. Państwa członkowskie mogą wprowadzić przepisy przewidujące, że w przypadku umów, które podlegają uzgodnieniom zbiorowym lub opierają się na uzgodnieniach zbiorowych, zasady przejrzystości określone w odpowiednim uzgodnieniu zbiorowym mają zastosowanie, pod warunkiem że spełniają kryteria określone w ust. 1–4.

6. Jeżeli zastosowanie ma art. 18 dyrektywy 2014/26/UE, obowiązek określony w ust. 1 niniejszego artykułu nie ma zastosowania w odniesieniu do umów zawieranych przez podmioty określone w art. 3 lit. a) i b) tej dyrektywy lub przez inne podmioty podlegające przepisom krajowym wdrażającym tę dyrektywę.

Artykuł 20

Mechanizm dostosowania umów

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby – w przypadku braku obowiązujących uzgodnień zbiorowych przewidujących mechanizm porównywalny do mechanizmu określonego w niniejszym artykule – twórcy i wykonawcy lub ich przedstawiciele mieli prawo zażądać dodatkowego, odpowiedniego i godziwego wynagrodzenia od strony, z którą zawarli umowę o eksploatację praw, lub następców prawnych tej strony, jeżeli pierwotnie uzgodnione wynagrodzenie okazuje się być niewspółmiernie niskie w porównaniu do wszystkich późniejszych odnośnych przychodów uzyskiwanych z eksploatacji utworów lub wykonań.

2. Ust. 1 niniejszego artykułu nie ma zastosowania do umów zawieranych przez podmioty określone w art. 3 lit. a) i b) dyrektywy 2014/26/UE, ani przez inne podmioty, które już podlegają przepisom krajowym wdrażającym tę dyrektywę.

Artykuł 21

Alternatywna procedura rozstrzygnięcia sporów

Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące możliwość rozstrzygnięcia sporów dotyczących obowiązku przejrzystości na podstawie art. 19 oraz mechanizmu dostosowania umów na podstawie art. 20 w drodze dobrowolnej, alternatywnej procedury rozstrzygnięcia sporów. Państwa członkowskie zapewniają, aby organizacje reprezentujące twórców i wykonawców mogły wszczynać takie procedury na konkretny wniosek jednego lub większej liczby twórców lub wykonawców.

Artykuł 22

Prawo do odwołania

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby w przypadku, gdy twórca lub wykonawca udzielili licencji lub przenieśli swoje prawa dotyczące utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną na zasadzie wyłączności, twórca lub wykonawca mogli odwołać w całości lub w części licencję lub przeniesienie praw, jeżeli ten utwór lub inny przedmiot objęty ochroną nie jest eksploatowany.

2. Szczegółowe przepisy dotyczące mechanizmu odwołania, określone w ust. 1, mogą być wprowadzone w prawie krajowym, biorąc pod uwagę:

a) specyfikę poszczególnych sektorów i poszczególnych rodzajów utworów i wykonań; oraz

b) jeżeli utwór lub inny przedmiot objęty ochroną zawiera wkład więcej niż jednego twórcy lub wykonawcy, stosunkowe znaczenie poszczególnych wkładów i uzasadnione interesy wszystkich twórców i wykonawców, których dotyczy zastosowanie mechanizmu odwołania przez pojedynczego twórcę lub wykonawcę.

Państwa członkowskie mogą wyłączyć utwory lub inne przedmioty objęte ochroną ze stosowania mechanizmu odwołania, jeżeli takie utwory lub inne przedmioty objęte ochroną zazwyczaj zawierają wkłady wielu twórców lub wykonawców.

Państwa członkowskie mogą wprowadzić przepisy przewidujące, że mechanizm odwołania stosowany jest wyłącznie w określonych ramach czasowych, jeżeli takie ograniczenie jest należycie uzasadnione specyfiką sektora lub rodzajem utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną.

Państwa członkowskie mogą wprowadzić przepisy przewidujące, że twórcy lub wykonawcy mogą podjąć decyzję o zakończeniu wyłączności umowy zamiast odwołania licencji lub przeniesienia praw.

3. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że odwołania przewidzianego w ust. 1 można dokonać dopiero po upływie rozsądnego czasu od zawarcia umowy licencyjnej lub przeniesienia praw. Twórca lub wykonawca powiadamia osobę, której udzielono licencji lub na którą przeniesiono prawa, i określa odpowiedni termin, do którego odbywa się eksploatacja praw przyznanych w ramach licencji lub przeniesienia praw. Po upływie tego terminu twórca lub wykonawca może podjąć decyzję o zakończeniu wyłączności umowy zamiast odwołania licencji lub przeniesienia praw.

4. Ust. 1 nie ma zastosowania, jeżeli brak eksploatacji wynika w przeważającej mierze z okoliczności, co do których można w sposób uzasadniony oczekiwać, że twórca lub wykonawca może im zaradzić.

5. Państwa członkowskie mogą wprowadzić przepisy przewidujące, że wszelkie postanowienia umowne stanowiące odstępstwo od mechanizmu odwołania, o którym mowa w ust. 1, są skuteczne wyłącznie wówczas, gdy opierają się na uzgodnieniach zbiorowych.

Artykuł 23

Przepisy wspólne

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby wszelkie postanowienia umowne, które uniemożliwiają przestrzeganie art. 19, 20 i 21, były bezskuteczne w odniesieniu do twórców i wykonawców.

2. Państwa członkowskie wprowadzają przepisy przewidujące, że art. 18-22 niniejszej dyrektywy nie mają zastosowania do twórców programu komputerowego w rozumieniu art. 2 dyrektywy 2009/24/WE.

TYTUŁ V

PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 24

Zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE

1. W dyrektywie 96/9/WE wprowadza się następujące zmiany:

a) art. 6 ust. 2 lit. b) otrzymuje brzmienie:

„b) korzystania z baz danych wyłącznie w charakterze ilustracji w celach dydaktycznych lub badawczych, o ile wskazane jest źródło oraz w zakresie uzasadnionym przez niekomercyjny cel, który ma być osiągnięty, bez uszczerbku dla wyjątków i ograniczeń przewidzianych w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 (*)

(*) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE (Dz.U L 130 z 17.5.2019, s. 92).;”

b) art. 9 lit. b) otrzymuje brzmienie:

„b) w przypadku pobierania w charakterze ilustracji w celach dydaktycznych lub badawczych, o ile wskazane jest źródło oraz w zakresie uzasadnionym przez niekomercyjny cel, który ma być osiągnięty, bez uszczerbku dla wyjątków i ograniczeń przewidzianych w dyrektywie (UE) 2019/790;”

2. w dyrektywie 2001/29/WE wprowadza się następujące zmiany:

a) art. 5 ust. 2 lit. c) otrzymuje brzmienie:

„c) w odniesieniu do szczególnych czynności zwielokrotniania dokonywanych przez ogólnodostępne biblioteki, instytucje edukacyjne lub muzea, lub przez archiwa, których celem nie jest osiągnięcie bezpośredniej lub pośredniej korzyści majątkowej lub handlowej, z zastrzeżeniem wyjątków lub ograniczeń przewidzianych w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 (*);

(*) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/790 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych na jednolitym rynku cyfrowym oraz zmiany dyrektyw 96/9/WE i 2001/29/WE (Dz.U L 130 z 17.5.2019, s. 92).”;

b) art. 5 ust. 3 lit. a) otrzymuje brzmienie:

„a) korzystania wyłącznie w celach zilustrowania w ramach nauczania lub badań naukowych, o ile wskazane jest źródło, łącznie z imieniem i nazwiskiem twórcy, chyba że okaże się to niemożliwe, i w stopniu uzasadnionym przez niekomercyjny cel, który ma być osiągnięty, bez uszczerbku dla wyjątków i ograniczeń przewidzianych w dyrektywie (UE) 2019/790;”;

c) w art. 12 ust. 4 dodaje się litery w brzmieniu:

„e) badanie wpływu transpozycji dyrektywy (UE) 2019/790 na funkcjonowanie rynku wewnętrznego i sygnalizowanie ewentualnych trudności związanych z transpozycją;

f) ułatwianie wymiany informacji o istotnych zmianach zachodzących w ustawodawstwie i orzecznictwie, jak również o praktycznym zastosowaniu środków podjętych przez państwa członkowskie w celu wdrożenia dyrektywy (UE) 2019/790;

g) omawianie wszelkich innych kwestii wynikających ze stosowania dyrektywy (UE) 2019/790.”.

Artykuł 25

Relacja z wyjątkami i ograniczeniami określonymi w innych dyrektywach

Państwa członkowskie mogą przyjmować lub utrzymywać w mocy szersze przepisy zgodne z wyjątkami lub ograniczeniami określonymi w dyrektywach 96/9/WE i 2001/29/WE w odniesieniu do sposobów lub obszarów korzystania objętych wyjątkami lub ograniczeniami przewidzianymi w niniejszej dyrektywie.

Artykuł 26

Stosowanie w czasie

1. Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do wszystkich utworów i innych przedmiotów objętych ochroną, które są chronione na podstawie przepisów prawa krajowego z dziedziny prawa autorskiego w dniu 7 czerwca 2021 r. lub po tej dacie.

2. Niniejszą dyrektywę stosuje się bez uszczerbku dla umów zawartych i praw uzyskanych przed dniem 7 czerwca 2021 r.

Artykuł 27

Przepisy przejściowe

Umowy dotyczące licencji lub przeniesienia praw twórców i wykonawców podlegają obowiązkowi przejrzystości określonego w art. 19 od dnia 7 czerwca 2022 r.

Artykuł 28

Ochrona danych osobowych

Przetwarzanie danych osobowych prowadzone w ramach niniejszej dyrektywy odbywa się zgodnie z dyrektywą 2002/58/WE oraz rozporządzeniem (UE) 2016/679.

*Artykuł 29***Transpozycja**

1. Państwa członkowskie wprowadzą w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy do dnia 7 czerwca 2021 r. Niezwłocznie przekazują one Komisji tekst tych przepisów.

Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Sposoby dokonywania takiego odniesienia określane są przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty najważniejszych przepisów prawa krajowego w dziedzinie objętej zakresem niniejszej dyrektywy.

*Artykuł 30***Przegląd**

1. Najwcześniej w dniu 7 czerwca 2026 r. Komisja dokonuje przeglądu niniejszej dyrektywy i przedstawia sprawozdanie na temat jego najistotniejszych wyników Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu.

Do dnia 7 czerwca 2024 r. Komisja ocenia wpływ szczególnego systemu odpowiedzialności określonego w art. 17 i mającego zastosowanie do dostawców usług udostępniania treści online, których roczne obroty nie przekraczają 10 mln EUR i których usługi są dostępne publicznie w Unii krócej niż trzy lata, zgodnie z art. 17 ust. 6, oraz, w stosownych przypadkach, podejmują działania zgodnie z wnioskami wynikającymi z przeprowadzonej oceny.

2. Państwa członkowskie dostarczają Komisji informacji niezbędnych do sporządzenia sprawozdania, o którym mowa w ust. 1.

*Artykuł 31***Wejście w życie**

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

*Artykuł 32***Adresaci**

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Strasburgu dnia 17 kwietnia 2019 r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego

A. TAJANI

Przewodniczący

W imieniu Rady

G. CIAMBA

Przewodniczący